

๔ วันในพุทธคยา

โดย

สาวิกา ศาสตรพงศ์

เที่ยวบินเที่ยวพิเศษสู่พุทธคยา

อีก ๒ วันแล้วชินะ จะถึงวันที่ ๓๐ ม.ค. ๕๑ ที่จะได้เริ่มเดินทางไปกับเที่ยวบินเที่ยวพิเศษจากสุวรรณภูมิสู่พุทธคยา ที่ว่าเป็นเที่ยวบินเที่ยวพิเศษ เพราะเที่ยวบินเที่ยวนี้ได้นำศรัทธาจากผู้ที่ได้ศึกษาและเข้าใจพระธรรมของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ในรูปของผอบเจดีย์แก้วประดับด้วยทองคำ และอัญมณีมีค่าถวายเป็นพุทธบูชา เพื่อประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ และพระธาตุของพระอัครสาวกทั้งสองพระองค์ ที่ชัยยะศรีวิหารณ สมาคมมหาโพธิ์แห่งประเทศไทย เมืองพุทธคยา

เมื่อต้นเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๐ หลังจากที่คณะของมูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนาจบจากการไปนมัสการสังเวชนียสถาน ณ ประเทศอินเดีย ดิฉันได้ไปฟังธรรมในวันเสาร์ จึงได้ทราบว่า ในการไปนมัสการสังเวชนียสถานี่พุทธคยารั้งนี้ทางมูลนิธิ ได้ขอโอกาสสร้างผอบเจดีย์ ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุและพระธาตุพระอัครสาวกทั้งสอง ที่เหมาะสมถวายเป็นพุทธบูชา และทางสมาคมมหาโพธิ์ ก็ให้โอกาสอันมีค่า นั้น พระบรมสารีริกธาตุองค์นี้ได้ถูกขุดพบในผอบทองคำ บริเวณเจดีย์สถาน เมืองมหายังกานา ประเทศศรีลังกา ในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ และได้นำมาประดิษฐาน ณ เมืองแคนดี้ ประเทศศรีลังกา และย้ายมาประดิษฐานที่เมืองเซนนัย กรุงเดลี ใน พ.ศ. ๒๕๔๙ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนชาวอินเดียได้นมัสการ

ส่วนพระธาตุของอัครสาวกทั้งสองนั้น ถูกค้นพบได้ฐานเจดีย์ในหมู่บ้านสัททาร ห่างจากเมืองสัจจี ประมาณ ๑๐ กิโลเมตร ในปี พ.ศ. ๒๓๙๔ โดยเซอร์อเล็กซานเดอร์ คันทิงแฮม และได้นำประดิษฐานที่ พิพิธภัณฑ์วิกทอเรีย และอัลเบิร์ต ประเทศอังกฤษ เป็นเวลาถึง ๙๐ ปี ในปี ๒๔๙๑ ได้ัญเชิญมาประดิษฐาน ณ วิหารที่มหาโพธิสมาคม เมืองกัลกัตตา และในวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ได้นำมาพระบรมสารีริกธาตุ และพระธาตุของพระอัครสาวกทั้งสอง ประดิษฐานที่ชยยะศรีมหาโพธิมหาวิหาร ณ มหาโพธิสมาคมแห่งประเทศไทย เมืองพุทธคยา และท่านอาจารย์ได้บอกว่า เมื่อสร้างผอบเจดีย์เรียบร้อยแล้ว ทางมูลนิธิก็จะนำไปถวายที่พุทธคยาในต้นเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ดิฉันนึกอธิษฐานในใจว่า ขอให้มีโอกาสได้ร่วมเดินทางไปถวายด้วยเถิด ทั้งๆที่โอกาสดูจะมีดมน คงต้องอาศัยบุญกุศลที่ทำไว้ช่วย และในที่สุดบุญกุศลนั้นก็ช่วยจริงๆ ทำให้ดิฉันได้มีโอกาสสมทบทุนทรัพย์ และเครื่องประดับเล็กน้อย ร่วมในการสร้างผอบเจดีย์และได้ร่วมไปถวายด้วย

เมื่อข่าวการสร้างผอบเจดีย์นี้แพร่หลายออกไป ก็มีผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาคทรัพย์ และเครื่องประดับจำนวนมาก จนต้องมีกำหนดเวลาปิดรับบริจาคเครื่องประดับ เพราะช่างจะได้ออกแบบตามอัญมณีที่มี ได้ทราบว่า มีผู้บริจาคเพชรหนักเม็ดละ ๑ กะรัตจำนวน ๓ เม็ด (เดาได้ไหมคะว่าท่านคือใคร) เข็มขัดทองคำ และอื่นๆอีกมาก..

ขอกราบอนุโมทนาในกุศลจิตของทุกท่าน และที่สำคัญที่สุด คือ ผู้ที่มีศรัทธาและความสามารถ ได้อุทิศร่างกาย และมันสมอง จนได้มอบเจดีย์ที่สวยงามที่สุดเท่าที่เคยเห็นมา ตามที่ดิฉันทราบ ท่านคือ พลตรี ดร. วีระ พลวัฒน์ และถ้ามีท่านอื่นๆอีกที่ไม่ทราบ ก็ขออภัยด้วย ดิฉันขอกราบอนุโมทนาในกุศลจิตของทุกท่านค่ะ (กราบบ่อยไปหน่อยนะคะแต่อยากจะกราบไปเรื่อยๆจริงๆค่ะ)

ในการประชุมชี้แจงการเดินทางวันนี้ ทำให้ทราบว่า เดิมนั้นคิดว่าจะมีผู้ร่วมไปถวายได้เพียง ๒๐ ท่าน แต่ต่อมาสามารถเพิ่มที่นั่งในเครื่องบินได้อีกเป็น ๕๗ ท่าน และเมื่อติดต่อเลื่อนเป็นชั้นธุรกิจ สำหรับท่านที่สามารถจ่ายได้ ก็ทำให้มีผู้ร่วมเดินทางทั้งหมด ๑๐๐ ท่าน เท่ากับจำนวนพระสงฆ์ในพิธีทำบุญทอดผ้า ท่านอาจารย์บอกว่า การเดินทางไปอินเดียครั้งนี้ แตกต่างจากครั้งอื่นๆ เพราะการไปครั้งนี้เป็นการถวายมอบเจดีย์แก้วเพื่อประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ และพระธาตุของพระอัครสาวกทั้งสอง ซึ่งมาจากศรัทธาของชาวคณะมูลนิธิศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดิฉันจึงรู้สึกปีติมากที่มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งในประวัติศาสตร์สำคัญนี้

เมื่อประชุมเสร็จ ดิฉันได้รับยามปักตรามูลนิธิ ฯ ที่พืดวงเดือน บารมีธรรม แจกให้ทุกคน เพื่อนำไปถวายพระในพิธีทำบุญงานครบรอบ ๑ ปี ชัยยะศรีมหาโพธิวิหาร และการเฉลิมฉลอง การประดิษฐาน พระบรมสารีริกธาตุ ณ สมาคมมหาโพธิ์แห่งประเทศไทย เมืองพุทธคยา ในวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ท่านบอกว่าให้ใส่ของที่สมควรแก่พระสงฆ์ในยาม ดิฉันคงต้องเตรียมจัดหา สบู่ ยาสีฟัน แปรงสีฟัน

ผงซักฟอก รองเท้าปากกา ยาดำราหลวง และอื่นๆอีก รู้สึกดีมากที่ได้ทำกุศลครั้งนี้ ขออุทิศส่วนกุศลแก่ทุกท่านด้วยค่ะ

ดิฉันขอตัวไปจัดเตรียมของทำบุญก่อนนะคะ เมื่อไปถึงแล้ว คงมีโอกาสเล่าให้ฟังอีกค่ะ

วันถวายผอบเจดีย์

กลับจากพุทธคยามาหลายวันแล้ว ได้อ่านเรื่องราวของเพื่อนร่วมเดินทาง หลายท่านอย่างสนุกสนาน ทุกคนมีกุศลจิต และได้เจริญกุศลมากมายตามความถนัดของตนเอง บางคนก็ถวายสักการะ ด้วยการประดิษฐ์ดอกไม้ จัดดอกไม้ บางคนก็นำอาหารจากกรุงเทพ ไปแจกเพื่อนร่วมเดินทาง บางคนก็นำของมากมายไปถวายพระ บางคนก็ช่วยดูแลผู้สูงอายุ บางคนก็ถ่ายภาพนำมาลงในเว็บไซต์ เพื่อให้ผู้ที่ไม่ได้ร่วมเดินทางไปด้วยได้ร่วมอนุโมทนา และอีกมากมายที่เล่าไม่หมด

การเดินทางไปครั้งนี้รู้สึกเหมือนกับลอยๆยังงิพิกล เพราะปลื้มปิติในการที่ได้ร่วมอนุโมทนาในกุศลที่เพื่อนร่วมคณะเจริญกันตลอดเวลา ตอนแรก เห็นมีข้อความเกี่ยวกับพุทธคยามากมาย เลยคิดว่าถ้าเล่าอีกก็คงไม่น่าสนใจแล้ว แต่เมื่อได้ฟังเทปที่ท่านอาจารย์สนทนาธรรมที่มูลนิธิในวันอาทิตย์ที่ ๓ ก.พ.๕๑ หลังจากกลับมาได้ ๑ วัน ทำให้เห็นมุมมองที่หลากหลายของเพื่อนร่วมเดินทางแตกต่างกันไป ตามการสะสมของแต่ละคน เลยขอเล่าบ้างเพื่อเสนอมุมมองของคนที่พักธรรมมาพอเข้าใจบ้างเล็กน้อย

เมื่อไปถึงสนามบินพุทธคยานั้นก็เป็นเวลาบ่ายแล้ว ลงจากเครื่องบินตอนบ่าย แต่อากาศยังเย็นมากอยู่ เคยไปอินเดียครั้งสุดท้ายเมื่อ ๓ ปีก่อน ตอนนั้นสนามบินพุทธคยายังสร้างไม่เสร็จ ตอนนี้อย่างไรแล้ว แต่คงไม่สมบูรณ์ในส่วนของผู้โดยสารขาเข้า เพราะดูเหมือนยังทาสีไม่เสร็จ ห้องน้ำก็ดีกว่าแต่ก่อนมาก แต่ก็ยังมีจำนวนน้อยมาก เมื่อเทียบกับจำนวนผู้โดยสาร พวกเราชนของกันมาเพื่อจะทำกุศลมากมาย แต่ขั้นตอนการตรวจก็ไม่ยุ่งยากนัก เมื่อขึ้นรถออกมาถึงประตูทางออก ได้รับการต้อนรับด้วยพวงมาลัยดอกดาวเรืองจากสาวสวยในชุดสำหรับหน้าตาคุ้นๆ อ้อ คุณแดงภรรยา คุณอิทธิพนธ์เองที่มาถึงก่อนตั้งแต่วันจันทร์ เลยได้มาต้อนรับพวกเราได้

รถบัส ๓ คัน พาพวกเราไปโรงแรมซึ่งแยกออกเป็น ๒ แห่ง เราได้อยู่ที่โรงแรมใหม่ Royal Residency Hotel คุณสุวัฒน์บอกว่า เป็นโรงแรมชั้นหนึ่ง เมื่อรถพาไปถึง

หลายคนอุทานออกมาเหมือนกันว่า “นี่เหรอ ชั้นหนึ่ง” เพราะผิดจากความคาดหวังมาก คิดว่าจะเป็นตึกใหญ่โต มีสนามหญ้า มีดอกไม้สวยๆ แต่โรงแรมนี้เป็นตึกเล็กๆ ๓ ชั้น ตั้งอยู่กลางทุ่งนา บริเวณรอบๆ ไม่ใหญ่นัก จอดรถบัสได้ไม่กี่คันก็เต็มแล้ว นี่คือสภาพความคิดนึกกับสิ่งที่ปรากฏจริงๆ ไม่เหมือนกัน ทุกคนได้ยินแล้วก็คิดตามที่เคยมีประสบการณ์มาซึ่งเมื่อมาเห็นของจริงก็เลยแปลกใจ ที่ไม่เหมือนกับที่คิด ในชีวิตจริงๆ ก็มีหลายอย่างที่ทำให้เห็นว่า ทุกคนคิดนึกไปตามการสะสม ได้ยินเรื่องเดียวกัน เห็นอย่างเดียวกัน แต่ก็สามารถคิดไปได้ต่างๆ กัน ดังนั้น จึงไม่สามารถจะคาดเดาได้เลยว่า เขาจะคิดอย่างไรเหมือนหรือแตกต่างจากเรา จึงไม่ควรคิดเองว่าเขาคิดอย่างไร ควรใส่ใจความคิดของตนเองว่า คิดถูกหรือผิด เป็นกุศลหรืออกุศล จะดีกว่า จริงไหมคะ

เมื่อรับประทานอาหารกลางวันอีกครั้ง (บนเครื่องก็รับประทานแล้ว) ก็เตรียมตัวไปสมาคมมหาโพธิ์ เพื่อถวายผอบเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ และพระธาตุของพระอัครสาวกทั้งสอง เพื่อนร่วมเดินทางหลายคน แต่งตัวสวยงาม ด้วยผ้าไทย และคุณผู้ชายหลายท่านก็ใส่สูท ซึ่งก็ดูสวยงามเหมาะสมดี แต่ตัวเรานั้นไม่ได้คิดละเอียดขนาดนั้นคิดแต่จะให้อบอุ่นพอ และสะดวกสบายในการเดินทางเท่านั้น แต่ก็ได้นึกอนุโมทนาในใจที่ท่านได้ทำให้พิธีถวายผอบนั้นดูสมเกียรติมากขึ้น

เมื่อเดินทางไปถึงสมาคมมหาโพธิ์ด้วยรถบัส ซึ่งใช้เวลาไม่นานเลย ประมาณ ๑๐ นาที เพราะมองจากโรงแรมก็เห็นเจดีย์พุทธคยาอยู่ใกล้ๆ แต่เดินไปเองคงไม่ได้ ยังมีเวลาเหลืออีกมาก คณะจัดดอกไม้หลายท่านกำลังทำหน้าที่อย่างเข้มแข็ง อยากจะ

ไปช่วย แต่ก็คิดว่า ทำงานที่ตนไม่ถนัด คงจะไม่ช่วยให้เร็วขึ้น เลยเดินข้ามถนนไปพุทธคยา รู้สึกแปลกใจมากที่เพียงข้ามถนนเท่านั้นก็ถึงแล้ว เพราะเมื่อ ๒ ครั้งก่อน รู้สึกว่าต้องนั่งรถไป ทราบจากคุณสุวัฒน์ เขาตัดถนนใหม่ ทำให้สมาคมมหาโพธิ์อยู่ตรงข้ามกับทางเข้าพุทธคยาพอดี ไปคราวนี้มีเวลาดูอะไรๆมากขึ้น ทำให้รู้ว่าวัดทิเบตก็อยู่ติดกับสมาคมมหาโพธิ์ วัดไทยก็อยู่ใกล้ๆกันนั่นเอง

เมื่อเดินเข้าไปที่พระเจดีย์พุทธคยาแล้ว ได้ทำตามพีตวงเดือน คือ กราบบนพื้นหินอ่อนตรงชั้นบันไดหน้าองค์พระเจดีย์ ด้วยความซาบซึ้งที่ได้มากราบสถานที่ที่ท่านตรัสรู้อีกครั้งหนึ่ง เกิดปิติในพระปัญญาคุณ พระมหากรุณาคุณ พระบริสุทธิคุณของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าบ้าง ตามกำลังสติปัญญาของตนว่า ธรรมของพระผู้มีพระภาคนั้นลึกซึ้ง ลุ่มลึกมาก เข้าใจตามได้ยาก เป็นของที่มีจริง ปรากฏให้พิสูจน์อยู่ตลอดเวลาแต่ก็ยังไม่สามารถประจักษ์ตามที่ทรงตรัสรู้ไว้ ได้แต่เพียงเข้าใจขั้นการฟังบ้าง พอที่จะให้รู้ว่า นี่แหละคือหนทางที่ถูกต้อง ที่จะต้องพากเพียรฟัง ศึกษา และพิจารณา จนกว่าจะเป็นสังขารขั้นธปปรุงแต่ง ให้สติเกิด ระลึกรู้ลักษณะของสภาพธรรมที่ปรากฏตามปกติในชีวิตประจำวัน

เมื่อเดินเข้าไปในลานพระเจดีย์ ได้เห็นชาวพุทธมากมายหลายชาติที่ได้มานมัสการสถานที่ตรัสรู้ ต่างก็แสดงความเคารพอย่างสูงสุดตามวัฒนธรรม และความเชื่อของตนชาวทิเบตทั้งเด็กผู้ใหญ่ ผู้หญิงผู้ชาย ต่างก็กราบแบบอัญญาสาครประดิษฐ์ บ้าง

ก็กราบอยู่กับที่ บ้างก็กราบไปรอบองค์พระเจดีย์ โดยโยนดอกไม้ไว้ข้างหน้าเพื่อวัดระยะว่าถึงตรงไหน บางก็นั่งสมาธิ บ้างก็สวดมนต์ บ้างก็สาธยายพระสูตร หรืออ่านหนังสือธรรมดั่งๆ พวกเราได้ไปนั่งใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ รู้สึกสงบร่มเย็นได้ร่มเงาของพระเจดีย์ ขอขอบคุณ พระเจ้าอโศกมหาราชและท่านธรรมปาละ และอีกหลายๆท่านที่ทำให้ได้มีเจดีย์พุทธคยาให้กราบไหว้เช่นนี้

เมื่อถึงเวลาจึงกลับไปที่สมาคมมหาโพธิ์ เพื่อทำพิธีถวายผอบเจดีย์ฯ เมื่อกลับไปถึงรู้สึกตื่นตะลึงกับดอกไม้ที่จัดไว้อย่างสวยงาม รวบรวมชะลอสระบัวมาได้ มีทั้งตาข่ายดอกมะลิ ลายสีก้านสีดอก (เรียกชื่อถูกหรือเปล่านั้น คุณจาย คุณตี๋ เคยเรียนมาตั้งแต่ชั้นมัธยม ก็เกือบห้าสิบปีมาแล้ว) ที่ประดับไว้อย่างสวยงาม รวมทั้งดอกไม้สด ที่เป็นดอกกล้วยไม้สีอ่อนหวาน พร้อมด้วยฝีมือการจัดที่ทำให้ดูเหมือนสวนสวรรค์ (ไม่เคยเห็น คิดเอาเองตามจินตนาการค่ะ) ทำให้พิธีดูลงการจริงๆ

และแล้วก็ถึงเวลา เมื่อได้ฉันทะเจตีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุและพระธาตุของพระอัครสาวกทั้งสองมาตั้ง พร้อมกับฉอบเจตีย์ที่นำมาจากกรุงเทพฯ ซึ่งทุกท่านคงจะเห็นจากภาพถ่ายมากมายแล้วว่า งดงามสมพระเกียรติเพียงใด เมื่อกล่าวคำถวายเสร็จแล้ว ก็ถึงพิธีฉันทะเจตีย์พระบรมสารีริกธาตุ และพระธาตุของพระอัครสาวกจากเจตีย์องค์เดิมมาสู่องค์ใหม่ โดยพระภิกษุชาวศรีลังกาและท่านอาจารย์สุจินต์ และพระภิกษุได้นำฉอบเจตีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุมาให้พวกเราทุกคนเทินบนศีรษะเพื่อเป็นศิริมงคล

ในระหว่างพิธีพระภิกษุชาวศรีลังกาสดรเสริญพระพุทธรูป “อิติปิโส ภควา อรหํ สมมาสมพุทโธ วิชชาจระณสมฺปนฺโน สุขโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺ”

มสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺसानิ พุทฺโธ ภควาติ” ตลอดเวลาด้วยเสียงก้องกังวาน ลุ่มลึก ซึ่งไพเราะมากพวกเราหลายคนสวดตามท่านไปด้วย รู้สึกว่าสำเนียงภาษาบาลีต้นฉบับนี้ไพเราะจริงๆ

คงไม่มีบุญไหนยิ่งใหญ่กว่านี้อีกแล้วสำหรับเรา ที่ได้มีส่วนร่วมสร้างผอบเจดีย์ในครั้งนี้ แม้จะมีเงินมากมาย ที่จะสร้างได้คนเดียว แต่การที่จะมีพระบรมสารีริกธาตุ และพระธาตุของพระอัครสาวกที่มีประวัติยาวนานเช่นนี้ คงไม่มีอีกแล้ว และอีกอย่างหนึ่งที่จะได้ร่วมทำบุญกับกัลยาณมิตร ที่มีความสนใจในการเจริญปัญญา เจริญสติ ปฏิฐาน เพื่อระลึกถึงลักษณะของสภาพธรรมตามปกติในชีวิตประจำวันอย่างนี้ คงหาไม่ได้ง่ายๆ เพราะธรรมเช่นนี้ไม่สาธารณะสำหรับทุกคน กราบเท้าท่านอาจารย์สุจินต์ด้วยความเคารพอย่างสูงสุดค่ะ ที่นำพระธรรมมาเผยแพร่หลายทาง ทั้งการบรรยายตามสถานที่ต่างๆ ทางวิทยุหนังสือ ทำให้มีโอกาสได้ยินได้ฟังสิ่งที่ไม่เคยได้ยินมาก่อนขอบพระคุณค่ะ

คืนนี้นอนหลับด้วยความอึ้งใจ แม้ว่าอากาศจะหนาวเย็น แต่ก็อุ่นใจที่ได้ฝังทรัพย์ไว้ในพระพุทธศาสนา ด้วยการร่วมถวายผอบเจดีย์ทองคำ ประดับด้วยรัตนชาติ เพื่อประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ และพระธาตุของพระอัครสาวกทั้งสอง ณ สมาคมมหาโพธิ์ แห่งพุทธคยา เพื่อเป็นที่สักการะบูชาของชาวพุทธทั่วโลก ทรัพย์นี้จะเป็นเสบียงเดินทางกันดารอันแสนไกลในสังสารวัฏต่อไป

สู่กรุงราชคฤห์

วันที่สองของการเดินทาง คือ วันพฤหัสบดีที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๑ คณะเดินทางถูกแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ตามความสมัครใจ กลุ่มหนึ่งอยู่สนทนาธรรมที่โรงแรมหรือที่พุทธคยา กับอีกกลุ่มหนึ่งเดินทางไปกรุงราชคฤห์ เพื่อนมัสการพระคันถกวี บณยอดเขาศิขณภูฏ ดิฉันและสามีขออยู่ในกลุ่มที่ ๒ ทั่วๆไปที่อยากจะสนทนาธรรมด้วย แต่สามียัง

ไม่เคยไปเขาคิชฌกูฏ จึงตื่นกันแต่เช้า เดินไปดูบรรยากาศยามเช้าที่หน้าต่าง เห็นแต่หมอกหนามาก มองได้ในระยะไม่กี่เมตร ไม่เห็นทุ่งนาที่อยู่หน้าโรงแรม อากาศข้างนอกคงจะหนาวมาก จึงเตรียมตัวใส่เสื้อผ้าหลายชิ้น และเตรียมใส่เสื้อไว้ในเป้เพื่อหนาว ความจริงคิดว่าถ้าอุณหภูมิประมาณ ๑๕ องศา เสื้อผ้าที่นำมาจะเอาอยู่ แต่นึกคิดว่าต่ำกว่านั้น มีคนบอกว่า ประมาณ ๕ องศา ตอนแรกก็จะเอาเสื้อกันหนาวที่หนาที่สุดที่มีมาด้วย แต่ใส่กระเป๋าไม่หมด เลยเอาเสื้อยืดใส่ข้างในมาหลายตัวแทน ก็ช่วยได้บ้าง แต่ก็รุ่มร่ามรุงรังไปหมด คณะของเราประกอบด้วย รถบัส ๒ คัน

ระยะทางจากพุทธคยา ไปกรุงราชคฤห์ประมาณ ๘๐ กม. แต่สภาพถนนยังไม่ดี และหมอกหนาอย่างนี้ คุณสุวัฒน์บอกว่าคงใช้เวลาประมาณ ๓ ชั่วโมง รถแล่นผ่านวัดไทยพุทธคยา ที่พวกเราที่มาก่อนพักอยู่ที่นี่ ๘ คน สมาคมมหาโพธิ์ วัดพม่า ข้ามน้ำเนรัญชรา เห็นป้ายภาษาไทยว่า “วัดเนรัญชรา” ชัดเจน รถแล่นผ่านตลาด มีชาวบ้านแบกกระจาดใส่กระหล่ำ ดอกใหญ่ๆ ใหญ่มากๆ ใหญ่มากๆ ข้างทางมีผู้ชายขายผักอยู่หลายร้าน สังเกตดูว่าผักที่นี่สดและมีขนาดใหญ่ทั้งนั้น แสดงว่าดินคงดี แต่ไม่น่าซื้ออะไรเลย เพราะตลาดไม่สะอาด มีขยะเต็มไปหมด ทุกแห่งมีแต่ขยะ ทำไมไม่มีเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดเลยหรืออย่างไร แล้วเขาอยู่กันได้อย่างไรกัน สกปรกอย่างนี้ แต่ก็ยังเห็นชายชราคนหนึ่งกวาดขยะที่หน้าร้านของตนเองเหมือนกัน

ที่ตลาด รถของเราต้องจอดรอรถอีกคัน มีผู้สนใจที่จะสุขาหลายคน คุณสุวัฒน์บอกว่าลงไปได้เลย เราก็งงๆว่า กลางตลาดอย่างนี้หรือ ไม่เห็นมีต้นไม้อะไรที่จะกำบังตัวเลย แต่คิดว่าคนอื่นทำได้ เราก็ต้องได้เหมือนกัน เห็นกลุ่มหนึ่งชิงผ้าข้างรถเก่าที่จอดอยู่ ดูจะเป็นทำเลที่ดี แต่แขกที่ยืนเคียงไม้สีฟันอยู่หน้าบ้านหลังใหญ่พอสมควร กวักมือเรียกให้เข้าไปในบ้าน ก็ลังเล แต่เขาเรียกแล้วเรียกอีก เราก็กับสามีก็เลยเข้าไป พบคุณมานิตย์กับ คุณจันทนี ใช้บริการอยู่ก่อนแล้ว เลยสบายใจได้ ใช้ห้องน้ำ ที่มีชักโครก สะอาดสะอาดเป็นครั้งแรกในการเดินทาง ในอินเดีย ที่ไม่ใช่ในโรงแรม คุณมานิตย์ให้เงินเด็กผู้หญิงเจ้าของบ้าน ๓ คน แต่เขาไม่ยอมรับ เลยให้ยาหม่องตราลิงและปากกาลูกลื่น ที่เป็นที่ชื่นชอบของคนอินเดีย ที่บ้านนี้คงจะทำธุรกิจตัวแทนน้ำอัดลม เพราะเห็นลังน้ำอัดลมยี่ห้อต่างๆ วางอยู่เต็ม เด็กผู้หญิงก็เรียนวิทยาลัย ดู

เป็นมิตร และใจดี โชคลาภแท้ๆ แปลกดีนะคะ เรื่องได้เข้าห้องน้ำสะอาดก็ถือเป็นโชคลาภมหาศาลแล้วในอินเดีย เหมือนอยู่กรุงเทพฯ ไปไหนแล้วหาที่จอดรถได้ รู้สึกว่าเป็นโชคลาภจริงๆ

คุณสุวัฒน์ เจ้าของบริษัททัวร์ผู้นำคณะมุลินีฯ มาอินเดียมากกว่า ๓๐ ปี บอกว่า คนจะมาอินเดียได้ ต้องมี ๔ อย่าง คือต้องมีเงิน มีเวลา มีสุขภาพแข็งแรง และมีศรัทธา แต่เราว่าต้องมีศรัทธาก่อน เมื่อมีศรัทธาแล้วอย่างอื่นหาไม่ยาก ไม่มีเงินก็หาได้ เวลาที่พอจะจัดได้ สุขภาพไม่ไหวนั่งรถเข็นก็ได้ ถ้ามีเงิน มีเวลา สุขภาพแข็งแรง แต่ไม่มีศรัทธา ก็คงจะไม่มาอินเดียแน่นอน มีเพื่อนร่วมงานหลายคนสงสัยว่า มาอินเดียทำไมบ่อยๆ ได้ยินว่าการเดินทางก็ลำบาก บ้านเมืองก็ไม่สะอาด แต่เขาเหล่านั้นไม่ทราบหรอกว่า เมื่อได้กราบนมัสการสังเวชนียสถานทั้ง ๔ แล้ว จิตใจปลาบปลื้มปีติอย่างไร และนี่ถึงครั้งไร ก็เกิดกุศลจิตทุกครั้ง ไม่เหมือนไปเที่ยวทั่วไป ที่ไม่มีอะไรประทับใจ เห็นแล้วไม่นานก็ลืม แต่ถ้าเขาไม่สนใจคำสอนของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็คงไม่มีศรัทธาที่จะมากราบนมัสการสังเวชนียสถานทั้ง ๔ นี้เลย ต้องขอบคุณที่ได้กระทำบุญไว้แต่ปางก่อน จึงทำให้มีศรัทธาที่จะศึกษาพระธรรม และนำมาประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้บ้างตามความเข้าใจ

คุณสุวัฒน์พูดถึงการไปเที่ยวภูฏาน หลายคนในกริยาบถมือทองที่ เพราะอยากไปดูประเทศที่ยังบริสุทธิ์ รักษาธรรมชาติขนบธรรมเนียมประเพณีไว้อย่างดี ประชาชนมีความสุข เราอยากไปภูฏานมาก จนต้องถามตัวเองว่า ทำไมถึงอยากเห็นสิ่งโน้นสิ่งนี้ที่ต้องสวยงาม และต้องแปลกไปจากความเคยชิน ที่เรียกกันว่า ไปเปลี่ยนบรรยากาศทำไมนะ ก่อนไปก็ต้องเหนื่อยกับการเตรียมตัว กลับมาแล้วก็เหนื่อยเพลียจากการเดินทาง เห็นสิ่งที่อยากเห็นแล้วก็หมดไป เหลืออยู่แต่ในเพียงความคิด ซึ่งนานเข้าก็จำไม่ได้

ได้อ่านคำบรรยายตอนหนึ่งของท่านอาจารย์ว่า เมื่อไรที่เห็นแล้ว รู้ว่าสภาพเห็น ต่างจากสิ่งที่ปรากฏทางตา สภาพคิดเมื่อเห็น ต่างจากสภาพเห็น ถ้าเห็นได้อย่างนี้เมื่อไร การเห็นนั้นจึงจะประเสริฐ เราก็จะต้องฟังอีกนานแสนนานจึงจะประจักษ์แจ้งสภาพธรรมที่ปรากฏให้พิสูจน์อยู่ตลอดเวลา

กว่ารถจะแล่นถึงเขาคิซฌณูก็เกือบเที่ยงแล้ว พวกเราได้รับความอนุเคราะห์จากนางฟ้าใจดีหลายคน มีคุณชื่นทิพย์ เจ้าของร้านสะดวกซื้อเคลื่อนที่ ที่นำอาหารมาแจกมากมาย คุณหนึ่งผู้มีใจบริการ นำแจกถึงที่ ไม่ต้องรอให้หิวเลย และอีกหลายๆคนก็นำอาหารที่ติดตัวมาแจกกัน ขออนุโมทนาในกุศลครั้งนี้ละคะ เพราะผู้ให้อาหาร ชื่อว่าเป็นผู้ให้กำลัง และกำลังที่ได้นี้ ก็จะทำให้สามารถเดินไปทำกุศลบนยอดเขาคิซฌณูได้ ก่อนจะถึงเขาคิซฌณู คุณสุวิมลบอกว่า ให้เข้าสู่หาเสียที่ข้างทางเลย เพราะห้องน้ำที่เขานั่นไม่สะอาด และมีจำนวนน้อยมาก ถ้าต้องเข้าคิวคอยกันคงเสียเวลา พวกเราจึงลงไปยังป่าละเมาะข้างทาง ซึ่งมีพุ่มไม้เตี้ยๆมากมาย เราบอกคนอื่นๆว่า ระวังเหยียบกับระเบิดนะ แล้วตัวเองก็มองหาทำเลเหมาะๆ ปรากฏว่า เหยียบกับระเบิดเข้าเต็มเท้า รู้สึกขยะเขย่งพะอืดพะอมมาก โชคดีที่มีน้ำขวดที่แจกให้ดื่ม เลยเอามาล้างรองเท้า มิฉะนั้น เพื่อนร่วมรถจะต้องร่วมได้รับอภุศลวิบากทางจุมุกด้วยแน่ๆ แม้กระนั้นตัวเองก็ยังรู้สึกว่ามีกลิ่นติดเท้าอยู่ตลอดเวลา ดุซิคะ เมื่อไม่นานมานี้เอง ยังกระหึ่มยินดีในโชคลาภของตัวเองที่ได้เข้าห้องน้ำมีชักโครก แต่ตอนนี้ก็สุดๆเหมือนกัน รู้จากการฟังว่า ความไม่เที่ยงคือทุกขณะ แต่ปัญญายังไม่เห็นถึงขั้นนั้น เห็นแต่ชั้นหยาบๆ ว่าจิตในตอนเข้ากับในตอนนี่ต่างกันสุดขั้ว

เมื่อถึงเชิงเขาศิขณภูฏ บางกลุ่มก็ขึ้นเสลี่ยงหามขึ้นไป เขาคิดค่าบริการไปกลับ ๘๐๐ รูปี แต่เราคิดว่า ยังเดินขึ้นไหว ทางเดินขึ้นก็ทำสวยงามดีกว่าครั้งก่อนๆที่มาตามบันไดทางขึ้นมีขอทานนั่งตามขั้นบันได ส่งเสียงร้องคร่ำครวญ ด้วยภาษาที่ไม่เข้าใจแต่พอจะเดาได้ว่า “ให้เงินฉันเถอะ ฉันลำบากเดือดร้อนมาก” มีทั้งคนตาบอด คนแก่ ดูน่าเวทนาจริงๆ นอกจากคนขอทาน แล้วก็ยังมียิงขอทานด้วย ดูท่าทางหน้าตาลึบแล้ว ดูจะมีความสุขกว่าคนเสียอีก เห็นแล้วทำให้นึกถึงคำบรรยายของท่านอาจารย์ตอนหนึ่งว่า โลกมนุษย์เป็นที่ดูผลของบุญและบาป เคยคิดว่า น่าจะมีองค์กรกุศลของโลกมาช่วยคนพวกนี้ให้มีความเป็นอยู่ดีกว่านี้ แต่คงเป็นไปไม่ได้ที่ใครจะทำให้ทุกคนกินดีอยู่ดีตามมาตรฐานสากลได้ ถ้าทำได้ พระผู้มีพระภาคคงทรงบอกวิธีแล้ว แต่พระองค์ทรงแสดงว่า เมื่อมีอกุศลกรรม ก็ต้องมีอกุศลวิบากให้ได้เห็นอย่างนี้ ทรงแสดงว่าอะไรเป็นกุศล อะไรเป็นอกุศล อะไรเป็นผลของกุศลและอกุศลนั้น

การที่ต้องเดือดร้อนยากจนเพราะเป็นคนตระหนี่ ไม่รู้จักค่าของคนขอ (คิดมาถึงตอนนี้ อยากจะให้ เพราะดูเหมือนว่า ไม่รู้จักค่าของคนขอ แต่ถ้าให้ใครสักคนแล้ว คนให้จะเดือดร้อนทันที เพราะจะถูกรุม ไม่เคยเห็นด้วยตาตัวเอง และไม่กล้าลองด้วย ได้ยินแต่คำบอกเล่า พระภิกษุที่มาบรรยายท่านเล่าว่า โยมผู้หนึ่งคนหนึ่งจากเมืองไทยอายุมากแล้ว ให้ขอทานคนหนึ่ง ถูกขอทานคนอื่นรุมล้อมเข้ามาแย่งเงินจนล้มลง พวกนั้นก็ยังไม่เลิก รุม จนท่านผู้นั้นได้รับบาดเจ็บ) เมื่อต้องการรับผลที่ดี คนฉลาดก็ต้องเลือกทำกุศล ถ้าเลือกได้ แต่ทุกอย่างเลือกไม่ได้ ต้องอาศัยเหตุปัจจัย คือความเข้าใจสภาพธรรมตามที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดง

อากาศวันนี้เย็นมาก แม้ในเวลาเที่ยงก็ยังไม่ร้อน เสื้อผ้าที่คิดจะถอดออกเป็นชั้นๆ ในตอนแรกที่อยู่บนรถ ก็ต้องใส่ติดตัวขึ้นไปด้วย เพราะมีทั้งลมเย็นด้วย แต่อากาศเย็นทำให้เดินไม่เหนื่อย บรรยายภาสน่าจะรื่นรมย์ เพราะมองไปรอบๆ เห็นภูเขาหลายลูก สวยงามสมชื่อว่า ปัญจคีรีนคร แต่บรรดาพ่อค้าแขกที่เดินล้อมหน้าล้อมหลัง เรียกให้ซื้อสินค้าต่างๆ นั้น ทำลายบรรยากาศเสียหมด จินตนาการที่เริ่มคิดถึงพระเจ้าพิมพิสาร เสด็จขึ้นไปบนทางเดินเดียวกันนี้ เพื่อเฝ้าฟังธรรมนั้นไม่ปะติดปะต่อจนเกิดความซาบซึ้งได้

แต่ในที่สุด เราก็ได้ขึ้นไปบนยอดเขาวิชฌณภู ได้กราบพระคันธกุฎีเล็กๆ เรียบง่ายที่ประทับของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นกุฎีเล็กๆ ของท่านพระอรหันตที่อยู่มากมาย ได้ทำประทักษิณรอบพระคันธกุฎี ๓ รอบ พร้อมกับสวดสรรเสริญพระรัตนตรัยไปด้วย บางคนก็นำพวงมาลัยสวยงามจากกรุงเทพฯ ฝากมาถวายด้วย มีผู้มีศรัทธาฉีกผ้าไหมไปรอบๆ พระคันธกุฎีด้วย ดูจิตความวิจิตรของกุศลจิตของแต่ละท่าน ช่างหลากหลายมากมาย มนุษย์เราถึงไม่เหมือนกันเลย เพราะความคิด วิจิตรต่างกันอย่างนี้เอง

ชาลง พระภิกษุจากวัดไทยศิริราชคฤห์ นำทางมายังถ้ำสุกรขาตา ที่ท่านพระสารีบุตรสำเร็จพระอรหันต์ขณะถวายงานพัดพระผู้มีพระภาค ถ้ำนั้นไม่ใหญ่นัก ทราบจากพระภิกษุว่า เมื่อปี ๒๔๗๕ เกิดแผ่นดินไหวอย่างรุนแรงบริเวณนี้ ทำให้ถ้ำหลุดตัวลงมา ก็เลยเข้าใจว่า ไม่ใช่ของเดิม ขากลับสามเณรเสียงร้องเรียกว่า “มหाराชา มหาราชา” ไม่ไหว เลยซื้อโปสการ์ดจากเด็กคนหนึ่ง ต่อจากนั้นไม่ได้เป็นปกติ

สุข เพราะจะมีคนมาล้อมหน้าล้อมหลัง เรียกให้ชื่อของเขาบ้าง แปลกแท้ๆ ไม่ยักจะ
ชวนคนที่ยังไม่ชื่อ กลับมาเรียกคนชื่อแล้วให้ชื่ออีก ตอนหลังก็พบวิธีให้พวกเหล่านี้
หยุดดี๊ดี ด้วยการไม่สนใจเลย คุยกันเองไปเรื่อยๆ พวกนี้ก็เลยหันความสนใจไปที่คน
อื่นแทน จึงพอได้ดูทิวทัศน์ข้างทางบ้าง

รถจอดอีกครั้งที่คุ้มวังพระเจ้าพิมพิสาร มีหลายคนไม่ลง ได้ยินเสียงบอก
ว่า สถานที่ไม่เป็นมงคล แต่เราไม่ลง เพราะปวดขาที่ต้องเกร็งเวลาเดินลงเขา เลยขอนั่ง
สังเกตการณ์บนรถดีกว่า เพราะเคยไปมาแล้ว เห็นพรรคพวกเดินลงไป ทางเข้าเต็มไปด้วย
ด้วยฝุ่น มีขอทานมานั่งรอสองข้างทางหลายคน มีทั้งเด็ก คนแก่ ผู้ชายมีลูกอ่อนแบ
เปาะด้วย เห็นมีคนให้ขนมถุงใหญ่กับเด็กคนหนึ่ง ทำมือให้แบ่งกันกับเด็กอีกคนที่นั่ง
ใกล้กัน แต่เด็กไม่ยอม พยายามจะขอใหม่ให้ได้ ยื้อแย่งกันอีก พวกนี้อยากได้จัดจนไม่
น่ารักเลย คงเพราะสะสมความโลภจัดมา จึงได้ลำบากยากจนอย่างนี้ พอรถจะออก
พวกนี้ก็วิ่งกรูมาที่รถ กระเป๋ารถเอาไม่ไหวให้ไปไกลๆ เด็กก็วิ่งหนี แล้วก็วิ่งมา
ใหม่ ขณะนั้นก็มีลิงมาแย่งของเด็กที่วางไว้ มีผู้หญิงแก่ส่งเสียงบอก เด็กๆวิ่งเอา
ไม้ไล่ตีลิง ดูภาพชีวิตจากหน้าต่างรถแล้ว ออดไม่ได้ที่จะนึกถึงเรื่องชนชั้น เรานั่งอุ่น
สบายในรถ มีเด็กขอทานที่กระเป๋ารถพยายามไล่ให้ไปไกลๆ เด็กก็วิ่งไล่ตีลิงไม่ให้มา
แย่งของอีกที ที่ไม่รู้ว่าจะสรุปว่า กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้ทรมานและประณีตต่างกันแค่ไหน

เกือบบ่ายสองโมงเย็นที่ได้รับประทานอาหารเที่ยง ที่โรงแรม Residency Rajgir โชคดีที่มีอาหารของคุณขึ้นทิพย์รอต้อนรับได้กับความทุกข์ที่เกิดจากโรคหิว อาหาร มีอันมีรสชาติคล้ายๆอาหารไทย มีต้มยำ ผัดมะเขือ ส้มตำอร่อยพอสมควร

โรงแรมนี้อยู่ติดกับวัดไทยศิริราชคฤห์ ซึ่งได้แวะเมื่อรับประทานอาหารกลางวันแล้ว วัดไทยมีบริเวณกว้างขวางกว่าโรงแรมเสียอีก มีห้องน้ำสะอาด สถานที่ดูร่มเย็น สะอาดสะอ้าน ทิวทัศน์สวยงาม มองจากวัดเห็นภูเขาหลายลูก น่าจะเป็นเขาฉิมพลีด้วย ดูน่าศรัทธาเลื่อมใส พวกเราได้ทอดผ้าป่าซึ่งมีผู้นำมาจากเมืองไทย และสามารถรวบรวมปัจจัยถวายวัดได้สามหมื่นกว่าบาทในเวลาไม่กี่นาที ขออนุโมทนากับทุกคนด้วยค่ะ พระท่านบอกว่า ถ้าจะดูกรุงราชคฤห์ให้ทั่วคงต้องพักที่นี่สัก ๓ วัน เพราะมีอีกหลายแห่งที่สำคัญ เช่น เวภารบรรพต ที่ทำปฐม

สังคายนา ถ้าปีผลิตคูหาที่ท่านพระมหากัสสปะจำพรรษา และอีกหลายแห่ง ที่มีบอกในโปรแกรมท่องเที่ยว แต่ไม่มีเวลาหยุดดู คือ วัดชีวกัมพูวัน ธารน้ำแร่ร้อนตะโปทา ที่ได้แต่ผ่าน ไม่ได้แวะลงดู เพราะหมดเวลาเสียก่อน

ออกจากวัดไทย ก็เย็นแล้ว จึงต้องเปลี่ยนไปชมวัดนาลันทาเก่าก่อน เพราะที่นั่นจะปิดเวลาห้าโมงเย็น แล้วถึงย้อนกลับมาดูวัดเวฬุวันซึ่งอยู่ใกล้ๆกับวัดไทย เพราะที่นี่พระท่านรู้จักเป็นการส่วนตัว ถึงจะปิดแล้วก็ขอเข้าไปดูได้

เมื่อถึงวัดนาลันทาเก่า พระภิกษุที่ทำหน้าที่มัคคุเทศก์ ก็เดินนำชมอย่างรวดเร็วเพราะใกล้เวลาปิด ได้เห็นซากปรักหักพังของมหาวิทยาลัยทางพุทธศาสนาที่เก่าแก่ที่สุด และใหญ่โตมากด้วย ที่นี่มีเรื่องราวมากมาย รวมทั้งเรื่องที่ถูกเผาทำลายด้วย เราก็จำไม่ค่อยได้ กลัวจะเล่าผิด เป็นอันว่าถ้าอยากรู้เรื่องจริง คงต้องค้นหาเอง พระมหาท่านพาไปไหว้สวดมนต์หน้าเจดีย์ที่เป็นที่ปรินิพพานของท่านพระสารีบุตร ท่ามกลางอากาศหนาวเย็น เห็นพระอาทิตย์ดวงกลมโตใกล้จะตกหลังพระเจดีย์เป็นภาพที่งดงามน่าเลื่อมใสศรัทธาจริงๆ

จากวัดนาลันทาเก่า พวกเราหลายคนอยากจะชมพระพุทธรูปพระองค์ดำซึ่งเป็นสิ่งเดียวที่ไม่ถูกเผาทำลาย ซึ่งบัดนี้อยู่ในความดูแลของชาวฮินดูแถวนั้น จากวัดนาลันทาต้องเดินตัดทุ่งนาไปประมาณ ๒๐๐ เมตร แต่ตอนนี้มีถนนดินที่สร้างโดยคนไทยที่เลื่อมใสศรัทธา เมื่อเห็นพวกเราไป ก็จะเปิดประตูให้เข้าไป แยกหลายคนช่วยกันปูผ้าที่พื้น ดูสุกสกปรกดีมาก ได้ทราบว่า เงินบำรุงนั้นเป็นของพวกเขาเหล่านี้ มีพ่อค้านำพระพุทธรูปพระองค์ดำจำลองมาขายในราคาไม่ถูกเลย พร้อมกับบอกว่าเป็นพระพุทธรูปของฮินดู ท่านพระมหาพาไหว้พระสวดมนต์ที่นี่อีกครั้ง ท่านบอกว่า เวลาบริจาคต้องให้พวกเขาเห็น เพราะมีบางกลุ่มไม่บริจาคใส่ตู้ ปราบกฏว่าเขาไม่เปิดประตูให้ออกไป ดูซิ ช่างหากินกับพระพุทธรูปแท้ๆเลย

จากวัดนาลันทาเก่า รถต้องวิ่งย้อนกลับไปวัดเวฬุวันประมาณ ๗ กิโลเมตร ตอนนี้ฟ้ามืดแล้ว มาวัดเวฬุวัน ๓ ครั้ง ไม่เคยมาตอนกลางวันแล้ว มาที่ไร่มืดทุกที มาคราวนี้ก็มีมืดแต่ก็ยังดีที่มีไฟสว่างในวัด พอให้เห็นทางเดิน และสถานที่สำคัญบ้าง ได้ทำประทักษิณรอบพระพุทธรูปที่ตั้งอยู่ในวัด แล้วรีบเดินทางกลับ ดูรีบร้อนอย่างไรพิกล ทั้งๆที่วัดนี้เป็นสถานที่สำคัญของกรุงราชคฤห์ เพราะเป็นวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนาที่พระเจ้าพิมพิสารถวายแก่พระผู้มีพระภาค และวัดนี้เป็นวัดที่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์แก่พระภิกษุอรหันต์ ๑,๒๕๐ รูป ที่ล้วนเป็นเอหิภิกขุและมาพบกันได้ไม่ได้นัดหมาย ในวันเพ็ญเดือนมาฆะ

ออกจากวัดเวฬุวัน รถแล่นมาในความมืด ผ่านตลาดที่ขายขนมชาช้า คุณสุวัฒน์ บอกให้รถจอดแวะซื้อเพื่อไปทำบุญในวันรุ่งขึ้น ขนมชาช้า คือขนมเบี๊ยะ ที่ท่านโกสิย เศรษฐีอยากจะรับประทานมาก แต่ไม่กล้าบอกภรรยา เพราะกลัวจะสิ้นเปลืองเนื่องจาก คนอื่นๆ แม้แต่ภรรยาก็จะรับประทานด้วย จึงนอนฝ่ำอมเพราะความอยาก ภายหลัง จึงได้บอกภรรยาให้ขึ้นไปทำขนมบนปราสาทชั้น ๗ เพื่อจะได้ไม่ต้องแบ่งคนอื่น พระผู้มี พระภาคทรงส่งท่านพระมหาโมคคัลลานะไปปราบ เมื่อท่านได้ฟังธรรม ก็ได้บรรลุ เป็นพระอริยบุคคล หลายคนสงสัยว่า ทำไมชี้เหนียวขนาดนี้จึงเป็นเศรษฐีได้ การเป็น เศรษฐีไม่ใช่ผลของความตระหนี่ แต่เป็นผลของกุศล ทุกคนไม่ได้มีแต่อกุศล ยังมีกุศล อื่นๆ อีกด้วย ตามการสะสม ทุกคนสะสมทั้งกุศลและอกุศล เมื่อมีเหตุปัจจัยที่กุศลจะ ให้ผล ก็ได้รับผลที่ดี อย่างท่านเศรษฐีชี้เหนียวท่านต้องสะสมบุญญามาก เมื่อได้ฟัง ธรรมจึงได้บรรลุคุณธรรมเป็นพระอริยบุคคล

ดังนั้น กุศลและอกุศลต่างก็เป็นธรรมอย่างหนึ่ง ที่เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ไม่ใช่ตัวตน สัตว์ บุคคล เมื่อเกิดขึ้นต่างก็ทำกิจของตน ความตระหนี่เกิดขึ้นก็ทำกิจหวง แหนไม่ยอมสละแบ่งปัน คุณารังเกียจ แต่เกิดกับใครก็มีลักษณะอย่างนี้ ถ้าจะรังเกียจ ก็ควรรังเกียจอกุศลของตนเอง ที่มีกันคนละมากๆ เพื่อจะได้เกิดความเพียรขัดเกลา อกุศลให้น้อยลง

ถึงโรงแรมเสียที สองทุ่มกว่าได้เวลาอาหารค่ำพอดีค่ะ คืนนี้คงหลับสนิทจาก การเดินขึ้นลงเขา และอึ้งใจในบุญกุศลเช่นเคยค่ะ

วันฉลอง

วันที่ ๓ ของการเดินทาง ตรงกับวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ วันนี้มีโปรแกรมไปชมบ้านนางสุชาดา ทำบุญฉลองชัยศรีวิหาร และร่วมสัมนานาในโอกาสครบรอบ ๑ ปี ที่สมาคมมหาโพธิ์ในตอนบ่าย

เราตื่นตามเวลาปลูกคือ ๖ โมงเช้า รีบเตรียมจัดของที่จะถวายพระใส่ลงย่ามที่ได้รับแจกจากพี่ดวงเดือนที่มูลนิธิ ตอนจัดของที่ซื้อมาถวายพระลงกระเป๋านั้น ได้เกือบเต็ม โดยที่ยังไม่บรรจุเสื้อผ้าเลย จึงต้องเอาของออกไปบ้าง แต่ก็ยังนึกปลาบปลื้มใจที่นำของมาถวายสำหรับตนเอง และยังเผื่อท่านอื่นๆอีกด้วย แต่เมื่อลงมาที่ล๊อบบี้ เห็นของที่คณะเตรียมมาถวายพระ เป็นกล่องใหญ่ๆหลายกล่องเต็มไปหมด ท่านเหล่านี้มีกุศลจิตมากมายจริงๆ ต้องขออนุโมทนาแต่เช้าเลยคะ (ที่อนุโมทนาบ่อยๆ เพราะการอนุโมทนาในกุศลของบุคคลอื่น ซึ่งเป็นกุศลอย่างหนึ่งในทางเกิดของกุศล ๑๐ ประการและคิดว่าการอนุโมทนาเป็นกุศลที่ทำงานที่สุด เพียงแต่อาศัยจิตที่เลื่อมใสศรัทธาในกุศลจิตของคนอื่น ก็เป็นกุศลแล้ว)

พวกเรานั่งรถบัสจากโรงแรมไปตามเส้นทางเมื่อวานนี้ ข้ามสะพานที่ญี่ปุ่นสร้างเพื่อให้การเดินทางสะดวกขึ้น และรถก็จอดที่เชิงสะพานกลางถนน (เท่าที่สังเกตดู ที่เมืองนี้ รถจะจอดตรงไหนก็ได้) ให้เราเข้าไปยังบ้านนางสุชาดา ผู้ถวายข้าวมธุปายาส ในวันตรัสรู้ ในการเดินวันนี้ เราระมัดระวังตัวมากเป็นพิเศษ ไม่อยากเหยียบกับระเบิดอีก แต่ก็ไม่พบกับระเบิด มีแต่เด็กๆที่คงบอกกันไปทั่วหมู่บ้านว่า คณะมหาราช มหาราชามาแล้ว จึงวิ่งตามล้อมหน้าล้อมหลัง ขอเงินอย่างเคย

เมื่อดูบ้านนางสุชาดาซึ่งเป็นคฤหบดีของหมู่บ้านนี้ในครั้งนั้น บ้านของท่านที่เห็นเป็นซากอิฐเก่าๆบนมูลดิน คราวนี้ดูอย่างคร่ำๆ ไม่ได้ขึ้นไปดูบนมูลดินที่เห็น มาครั้งก่อนไกด์ท้องถิ่นพาไปขึ้นไปดูข้างบนด้วย คุณสุวัธมคงเห็นว่าไม่มีอะไร จึงยืนอธิบายอยู่ข้างล่าง แล้วก็พาเดินไปดู ที่พระผู้มีพระภาคทรงลอยถาดริมแม่น้ำเนรัญชรา ต้องเดินบนคันดินผ่านสวนผักของชาวบ้าน เห็นมะเขือม่วงลูกใหญ่ดกเต็มต้น และผักอื่นๆอีกหลายอย่างที่เจริญงอกงาม เพราะปุ๋ยอินทรีย์ที่ใส่กันทุกวัน และคงวันละหลายครั้งด้วย ไม่ทิ้งไปให้เปล่าประโยชน์เหมือนเมืองไทย ดูท่าเศรษฐกิจของหมู่บ้านคงจะดีพอสมควร แต่ก็ยังมีเด็กมาขอเงินอยู่มากมาย คงเป็นธรรมเนียมปกติในเรื่องการขอ

มองจากที่พระผู้มีพระภาคทรงลอยถาดริมแม่น้ำเนรัญชรา ไปยังฝั่งตรงข้าม จะเห็นเจดีย์พุทธคยาสวยงาม แม่น้ำเนรัญชรานั้นกว้างใหญ่กว่าแม่น้ำเจ้าพระยา น้ำตอนนี้เกือบแห้ง แต่ยังพอเห็นน้ำใสแจ๋วจนเห็นพื้นทรายเบื้องล่างไหลเอื่อยๆ นาลงไปเดินท่องน้ำเล่น แต่ได้ข่าวมาว่า มีกักระเบิดตามริมตลิ่ง จึงได้แต่มองแม่น้ำและจินตนาการถึงคืนวันเพ็ญเดือนวิสาขะ ที่ทรงบรรลुพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ที่โคนต้นพระศรีมหาโพธิ์ฝั่งตรงข้าม พุทธะเกิดขึ้นในแล้วในโลกเมื่อกว่า ๒๕๐๐ ปีมาแล้ว มีความรู้สึกปลื้มปิติที่ได้มาเห็นสถานที่ อันเป็นมงคลยิ่งในโลกเช่นนี้ พระพุทธคุณแผ่ไปทั่วทำให้สถานที่สงบร่มเย็น ท่ามกลางความเดือดร้อนยากจนของ ผู้คน และความสกปรกรกรุงรังของสถานที่รอบข้าง

มาครั้งนี้เห็นตึกเล็กๆ ที่สร้างขึ้นใหม่ เพื่อบอกว่าเป็นสถานที่ลอยถาด ชาวฮินดูสร้างขึ้นเพื่อให้ชาวพุทธทำบุญอีกตามเคย มีเด็กขอทานมากมายมารุมล้อมเห็นชาวอินเดีย ที่ติดตามมาจากสมาคมมหาโพธิ์ แนะนำตัวเองกับสามีว่าชื่อ สหาย มาคอยกำกับเด็กขอทานเหล่านี้ สหายบอกว่า นางสุชาดาถวายข้าวมธุปายาสแด่พระโพธิสัตว์จนทรงมีพระกำลัง เดินข้ามแม่น้ำไปยังโคนต้นพระศรีมหาโพธิ์ และตรัสรู้ในคืนนั้น เด็กพวกนี้ก็อดอยากหิวโหย ทำไมจึงไม่ให้ทานแก่เด็กเหล่านี้บ้าง และเสนอให้แลกเงินเหรียญดูละ ๑๐๐ รูปีเพื่อแลกเด็ก และรับอาสาจะแลกให้เองเมื่อเราแลกเงินแล้ว เขาบอกว่า ถ้าเราแลกจะถูกกุม แต่เขาสามารถแลกได้อย่างปลอดภัย สามีจึงตกลงแลกเงิน ๒๐๐ รูปี ให้สหายแลกเด็กๆ ดูแล้วเห็นว่าไม่ทั่วถึง จึงแลกอีก ๓๐๐ รูปีแล้วแลกเอง โดยขึ้นไปขึ้นบนรถแล้วโปรยลงมาจากประตูรถ สามีเล่าว่า เห็นเด็กๆ มาเก็บเงินก็รู้สึกดีใจที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่ตกยาก แม้เพียงเล็กน้อยแค่อาหารมื้อหนึ่งก็ยิ่งดี ถ้าไม่ให้ก็คงจะเสียใจที่ให้ความกลัวถูกรุมมาทำกัคนุศลในการทำทาน ขณะนี้มีทั้งของที่จะให้ มีทั้งคนขอ มีทั้งความสงสาร โอกาสที่จะเห็นคนเหล่านี้จะมีอีกหรือไม่ก็ไม่ทราบได้ เพราะถ้าไปคราวหน้าก็คงจะเป็นคนพวกใหม่ อาจจะพบกันครั้งเดียวในสังสารวัฏก็ได้

ดิฉันก็ได้แต่อนุโมทนาในกุศลจิตของเขา เพราะลำพังตัวเองเรื่องแลกเด็กๆ ที่ไม่รู้จักพอเหล่านี้ไม่ใช่อัธยาศัยของดิฉันเลย ถ้าแลกเป็นเรื่องเป็นราวก็ไปอีกอย่าง

หนึ่ง ดิฉันจึงไม่ได้แจกเลยจนถึงบัดนี้ หรือความตระหนี่จะหาเหตุผลให้ตัวเองไม่ต้องให้ และดูดีด้วยอีกต่างหาก

เมื่อได้เวลาสมควร จึงเดินทางกลับไปที่สมาคมมหาโพธิ์เพื่อเตรียมถวายเพล รถจอดไกลจากสมาคมพอสมควร ทำให้ได้เดินดูสินค้าที่วางขายอยู่ข้างทาง ส่วนมากเป็นหินพลอมสีสดขนาด ไม่น่าสนใจอะไร เลยไม่ต้องเสียเงินซื้อของฝาก เพราะดูแล้วที่เมืองไทยสวยกว่า ตอนนี้มีเวลาเหลืออีกมาก เราไม่ต้องเตรียมของถวายพระ เพราะเป็นของใช้ ไม่ใช่อาหาร จึงเดินไปที่พระเจดีย์อีกครั้ง ดิฉันจริงๆ ที่ได้อยู่หลายวัน ทำให้เห็นบรรยายกาศของเจดีย์พุทธคยาทั้งในยามเช้า ยามบ่าย ยามเย็น และกลางคืน

ในตอนสายเช่นนี้ มีคนน้อยกว่าเวลาอื่น เราเลือกเดินประทัภษณบนทางเดินบนสุด เพื่อจะได้เห็นภูมิทัศน์ที่แตกต่างกันไป อากาศตอนนี้ก็ยังเย็นอยู่ เมื่อเดินเท้าเปล่าบนพื้นหินที่เย็นอย่างนั้น รู้สึกเย็นเยือก แต่ก็ยังเป็นบรรยากาศที่แปลกไป เพราะอยู่เมืองไทยคงไม่มีโอกาสอย่างนี้ เห็นดอกกรักรวดอกใหญ่ สีสดปลูกอยู่ทั่วไป มีกุหลาบบ้างประปราย แต่ดูเหมือนไม่ตั้งใจปลูก เพราะไม่เป็นระเบียบสวยงามอย่างที่ควรจะเป็น อคติไม่ได้ว่า ถ้ามีโอกาสมาจัดสวนที่นี่ ให้สวยงาม ถวายเป็นพุทธบูชา ก็คงจะดี แต่ก็คงเป็นแค่ความคิด เพราะไม่มีฝีมือในด้านนี้ แม้บ้านตัวเองก็ยังปล่อยปละละเลย ปล่อยให้สนามหญ้ารกอยู่บ่อยๆ ถ้าท่านผู้ใดมีความคิดเหมือนกัน ก็ขอ

ร่วมปัจจัยด้วยค่ะ และนอกจากนั้นก็ยิ่งอยากได้ไม้กวาดสักอัน เพื่อกวาดฝุ่นละอองรอบองค์พระเจดีย์ทุกชั้นให้สะอาด เพื่อเป็นพุทธบูชาเช่นกัน จะมีโอกาสไหมนะ

เมื่อเดินรอบแล้ว ก็กลับไปที่สมาคม เห็นคนหลายชาติยื่นเข้าแถวยาว จนถึงถนนด้านหน้าสมาคม เพื่อนมัสการพระบรมสารีริกธาตุและพระธาตุพระอัครสาวกทั้งสอง เราจึงไปเข้าแถวด้วย ได้ยินเสียงสวดมนต์เป็นภาษาบาลีจากซีดีที่เปิดตลอดเวลา ได้ยินประโยคว่า “ ...อปปิเยหิ สมุปโยโค ทุกโข ปิเยหิ วิปฺปโยโค ทุกโข...” ซึ่งพอแปลได้ว่า ...ประสบสิ่งที่ไม่เป็นที่รักเป็นทุกข์ พลัดพรากจากสิ่งที่รักก็เป็นทุกข์... ซึ่งผู้รู้ภาษาบาลีคนใกล้เคียงบอกว่า นี่คือธรรมจักรกัปวัตตนสูตร รู้สึกเพราะมาก เมื่อมีโอกาสจึงถามพระภิกษุที่นั่งในสมาคม ปรากฏว่ามีชายแผ่นละ ๕๐ รูป จึงซื้อเป็นชุดแผ่นที่เปิดนี้มีสวดธรรมจักร มงคลสูตร อกุศลกรรมมถ ๑๐ กุศลกรรมมถ ๑๐ และมีพุทธภาษิตที่อ่านโดยพระภิกษุไทย เมื่อมาถึงกรุงเทพ ได้อัด (พระท่านอนุญาต มีผู้ถามแล้ว) แจกสหายธรรมที่มูลนิธิหลายท่านเป็นของฝาก คิดว่าถ้าให้อาจารย์ฉัตรชัยลง website ก็คงดี

เข้าแถวกลางแดดอยู่นาน ยังไม่ได้เข้ากราบนมัสการสักที เลยออกจากแถวไปที่ชัยศรีวิหารที่จะฉลองครบ ๑ ปีในวันนี้ ได้ยินคำว่า “วิหาร” วาดภาพไว้ว่า คงจะเป็นสิ่งก่อสร้างที่สวยงาม หลังคามุงกระเบื้องมียอดแหลม พื้นปูหินอ่อน แต่วิหารที่นี้เป็นเหมือนประรำพิธีที่สร้างขึ้นชั่วคราวเป็นโรงโหล่งๆ มีเวทีอยู่ข้างหน้า

วันนี้ตั้งโต๊ะ เก้าอี้ เพื่อเลี้ยงภัตตาหารแก่พระภิกษุนานาชาติจำนวน ๑๒๐ รูป บนโต๊ะมีจาน น้ำชาด แก้วน้ำวางอยู่ พวกเราหลายคนเข้าไปนั่ง มีอีกหลายคน จัดเตรียมอาหารที่นำมาจากกรุงเทพ เห็นคุณมานิตย์ และคุณจันทน์จัดอาหารอยู่ จึงได้ทราบว่าเธอเลือกอาหารที่อร่อยที่สุดจากเขาวราชสำเพ็งมา ๑ กระเป๋า เพื่อทำบุญในวันนี้ ช่างอุตสาหะจริงๆ มีอีกหลายกลุ่มแจกของที่ตนเองเตรียมมาเพื่อคนอื่น ๆ เพื่อให้ย่ามถวายพระ ล้วนแต่เป็นของที่มีประโยชน์ทั้งนั้น ขออนุโมทนากับทุกท่าน (บางทีก็สงสัยตัวเองเหมือนกันว่า เป็นกุศลจิตที่อนุโมทนาจริงๆ หรือเป็นโลภะที่อยากได้กุศลจากการอนุโมทนา)

เมื่อเห็นคนเข้าแถวชาลงแล้ว จึงได้ไปต่อแถว เพื่อนมัสการพระบรมสารีริกธาตุอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้พอถึงแล้ว พระท่านก็ปิดประตู เราจึงเป็นกลุ่มสุดท้ายที่ได้เข้าไปนมัสการ ได้เห็นองค์พระบรมสารีริกธาตุไม่ชัดเจน จึงเดินนมัสการอีกรอบหนึ่ง จึงพอเห็นบ้าง แต่ก็จำไม่ได้ เห็นจากภาพที่มีผู้ถ่ายมาแล้วนำขึ้นเว็บไซต์ ชัดกว่า ขอขอบคุณตากล้องทั้งหลายค่ะ

ถึงเวลาถวายสังฆทาน คนใกล้ชิดทำหน้าที่นำกล่าวถวายอาหารและของบริวารทั้งหลาย (ในยาม) เป็นของสงฆ์ โดยมีตัวแทนพระสงฆ์จากชาติต่างๆ มี ศรีลังกา ไทยภูฐาน อินเดีย ญี่ปุ่น นอกนั้นเดาไม่ได้ว่าเป็นพระสงฆ์ชาติใด นั่งอยู่โต๊ะหน้าสุด คอยรับประเคนอาหารจากคณะ ส่วนพระสงฆ์รูปอื่นๆ ก็เดินเข้าแถวเพื่อรับอาหารที่พวกเรายื่นประจำภาชนะใส่อาหารที่สั่งให้ทางสมาคมจัดทำถวาย ดูแปลกจากพิธีใน

เมืองไทยบ้าง เพราะถ้าเป็นในเมืองไทย พระสงฆ์จะนั่งอยู่กับที่ โยมเป็นฝ่ายที่ต้องเดิน ถวายของเรื่องพิธีการต่างกัน คงไม่ใช่เรื่องสำคัญเท่ากับศรัทธาของพวกเรา ที่ได้ถวาย สังฆทานเป็นพุทธบูชาในการฉลองพิธีถวายผอบเจดีย์ทองคำครั้งยิ่งใหญ่

เมื่อพระฉันภัตตาหาร และถวายยามซึ่งประกอบด้วยสบงจีวร และของใช้ที่ จำเป็นตามแต่ใครจะใส่ลงในยามแล้ว มีพระบางองค์ไม่ได้ยาม ทั้งๆที่มียามเหลือ และคนก็พยายามถวายให้ครบทุกองค์ พระสงฆ์ไทยองค์หนึ่งนั่งอยู่ด้านหน้า ตัวท่าน ก็สูงใหญ่ แต่คนก็ไม่เห็น คิดว่าท่านได้แล้ว จนพระที่นั่งติดกับท่าน ต้องบอกว่า องค์นี้ยังไม่ได้ เราจึงได้ถวาย และมีพระองค์อื่นๆก็เป็นเช่นนี้อีกหลายองค์ บาง องค์ก็ได้หลายครั้ง ถ้าเป็นพระไทยท่านบอกได้ แต่พระชาติอื่นไม่ทราบว่ามีคนบอก หรือไม่ ก็คงปล่อยไปตามเหตุปัจจัย พวกเราก็พยายามให้ทั่วถึงแล้ว

มีเรื่องแปลกแต่จริง ขณะที่ดูแลพระที่นั่งเป็นประธานอยู่ข้างหน้า เห็นพระภุชฐาน ใส่แหวนทองและใส่นาฬิกาโรเล็กซ์ฝังเพชร เราคงมองอย่างตื่นตะลึง ดูหน้าท่านก็อึ้ง เอิบว่าเราสนใจนาฬิกาของท่าน เพราะท่านกระดิกนิ้วที่ใส่แหวนด้วย (อันนี้คิดเองตาม จินตนาการ ไม่ทราบว่าท่านคิดอย่างไร) แต่พระพุทธรูปก็แยกออกไปเป็นหลาย นิยายคงไม่ผิดศีลในนิยายของท่าน แต่ก็แปลกใจที่ประเทศนี้ เท่าที่ทราบไม่ใช่วัตถุ นิยมเพราะวัดความเจริญของประเทศด้วยความสุขมวลรวมประชาชาติ ไม่ใช่ผลผลิต มวลรวม หรือเราจะเข้าใจอะไรผิด ไม่เข้าใจว่าดัชนีชี้วัดความสุขอาจจะเป็นการ ประดับตกแต่งร่างกายด้วยเครื่องประดับมีค่า หรืออาจจะเป็นความตื่นตะลึงของผู้พบ เห็นก็ได้

เมื่อพิธีสงฆ์เสร็จเรียบร้อย พวกเราก็ขึ้นรถกลับไปรับประทานอาหารเที่ยงที่ โรงแรม ก่อนทานข้าวได้เตือนตัวเอง และคนใกล้ชิดล้างมือให้สะอาด เมื่อเข้าห้องน้ำ ได้ยินเสียงนางฟ้าผู้อารีของเราบอกกับพรรคพวกว่า พอเดินเข้าไปในห้องอาหาร มีคน พูดว่า “มาแล้ว กลุ่มคนหยาบ” ดูท่าทางเธอคงจะหงุดหงิดอยู่ พรรคพวกก็ถามว่าใคร เธอบอกว่าอย่าไปรู้เลย ดิฉันจึงปลอมเธอไปว่า “อย่าคิดมากเลยคะ คำพูดบอกจิตใจ ของคน ถ้าจิตเป็นกุศลก็พูดดี จิตเป็นอกุศลก็พูดไม่ดี” แต่ท่าทางเธอและพรรคพวกไม่ สนใจ ยังอภิปรายกันเองต่อไป ดิฉันได้แต่นึกในใจว่า บางท่านแม้จะสนใจศึกษาพระ

ธรรมก็จริง แต่ก็ยังเป็นเพียงผู้เริ่มต้นจะเข้าใจหนทาง ยังไม่ใช่ผู้เดินตามมรรคมีองค์ ๘ ยังไม่ใช่ผู้มีปทัชฌายะวิสุทธิปัญญา ทุกคนยังมีกิเลสมากมายเหมือนเดิม ยังไม่ใช่กัลยาณปุถุชน เป็นเพียงปุถุชน ผู้ที่ยังหยาบหนาด้วยกิเลสเหมือนกัน เพียงเริ่มสนใจศึกษาหนทางไปสู่ทางขัดเกลากิเลส หลายคนรวมทั้งดิฉันด้วยยังไม่ได้ขัดเกลา เพียงพยายามจะขัดเกลา ดังนั้นจึงมีทั้งกุศล และอกุศล และตามความเป็นจริงย่อมมีอกุศลมากกว่ากุศล เพียงแค่รู้ว่าขณะไหนเป็นอกุศล ขณะไหนเป็นกุศลก็ประเสริฐแล้ว

เมื่อมีมานะ ความถือตัวว่า ดีกว่า สูงกว่า ละเอียดกว่าคนอื่น มานะนั้นก็ต้องทำกิจของมานะ คือ ถ้ามีไม่มากก็เพียงแสดงออกทางกาย เช่น มองด้วยหางตา หรือมองหัวจรดเท้า แต่ถ้ามีมากกว่านั้นก็แสดงออกทางวาจา มานะเป็นอกุศล ทุกคนยังมีมานะ เราก็มี เขาก็มี แต่เหตุปัจจัยที่เหมาะสมทำให้มานะเกิดกับใคร จนต้องแสดงออกทางวาจานั้นเลือกไม่ได้ ถ้าคิดตามความเป็นจริงว่า เราก็มีมานะเหมือนกัน และเราก็เคยแสดงออกทางกายวาจาอย่างนั้นเหมือนกัน ก็จะทำให้เห็นว่า มานะเป็นเพียงสภาพธรรมอย่างหนึ่ง ที่เกิดกับใครก็จะทำกิจหน้าที่แบ่งแยกเป็นพวกนั้น พวกนี้ อย่างนี้เหมือนกัน ก็จะไม่โกรธใคร เพราะไม่มีสัตว์ตัวตน บุคคลที่จะโกรธ เสียงที่ได้ยินนั้นก็ดับไปแล้ว ไม่กลับมาอีกเลยในสังสารวัฏ

ถ้าเสียงนั้นพูดว่า “มาแล้ว กลุ่มคนใจดี” สภาพจิตของคนฟังก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง ทั้งๆที่เป็นเสียงเหมือนกัน แต่เมื่อได้ยินแล้ว ความคิดนั้นก็ต่างออกไปตามสัญญาความจำความหมายของเสียง ถ้าพูดด้วยภาษาที่ไม่เข้าใจ ก็จะไม่โกรธหรือดีใจเลย เพราะไม่มีสัญญาความจำในเสียงนั้น จริงไหมคะ ถ้าดิฉันประจักษ์แจ้งจริงๆ อย่างที่เขียนก็ตื่นตะลึง แต่เนี่ยเพิ่งจำมาจากคำสอนของท่านอาจารย์คะ ซึ่งความจำนี้ก็สิ้นมาก เพราะเป็นการฝืนความเคยชินที่เคยจำว่า ทุกอย่างเที่ยง ทุกอย่างเป็นสุข ทุกอย่างเป็นตัวตนทุกอย่างงาม มาเนิ่นนานจนหาจุดเริ่มต้นไม่ได้ จึงต้องฟังแล้วฟังอีก พิจารณาแล้วพิจารณาอีก ระลึกแล้วระลึกอีก จนกว่าจะมีกำลังทวนกระแสของความเคยชิน และประจักษ์ว่า ทุกอย่างไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่ใช่ตัวตน กราบเท้าท่านอาจารย์มาด้วยความเคารพอีกครั้งค่ะ (และยังต้องกราบไปเรื่อยๆ เพราะว่าคำสอนของท่านที่นำมาจากพระไตรปิฎก และย่อยให้เข้าใจง่ายขึ้น ทำให้คิดอย่างมี

เหตุผลตามความเป็นจริงมากขึ้น) ขนาดเป็นเพียงความจำสั้นๆ แต่เป็นความคิดถูก ความเห็นถูก ก็ยังทำให้ความทุกข์ใจน้อยลง จริงๆค่ะ

เมื่อรับประทานอาหารกลางวันเสร็จ ก็เดินทางกลับไปที่พักสมาคมนานาชาติอีกครั้งเพื่อร่วมสัมมนา ในพิธีฉลองการเปิดชัยศรีวิหารครบ ๑ ปี (ซึ่งได้ทราบว่า ความจริงวันครบรอบคือ วันที่ ๓ ก.พ. แต่พวกเรากลับแล้ว จึงเลื่อนมาเป็นวันนี้) นั่งคอยเวลากันพักใหญ่ พิธีจึงเริ่มขึ้น รายละเอียดดิฉันจำไม่ค่อยได้ เพราะนั่งด้านหลัง ไม่เห็นอะไร

มีพิธีกรเชิญพระภิกษุชาวศรีลังกาและท่านอาจารย์จุดเทียนเพื่อเปิดงาน (ใครทราบรายละเอียดช่วยบอกด้วย) และมีการกล่าวสุนทรพจน์จากผู้แทนชาวพุทธกลุ่มต่างๆ

ทางมูลนิธิศึกษา และเผยแพร่พระพุทธศาสนามีหม่อมบงกชปริยา ยุคล (หม่อมเบตตี้) เป็นตัวแทน

ในระหว่างพักเด็กนักเรียนหญิงชาวอินเดียมาร้องเพลงประกอบดนตรี ซึ่งเนื้อเพลงนั้นมาจากพระสูตร ได้ยินว่าเป็นเรื่องที่พระนางยโสธราตรัสเมื่อพระผู้มีพระภาคเสด็จไปโปรดพระญาติ เสียงเด็กใส เพราะมาก ได้ทราบภายหลังที่มูลนิธิว่า คุณวีระยุทธได้ให้รางวัลไป ๒๐๐๐ รูปี เสียหายที่เพิ่งทราบเมื่อกลับมาแล้ว จึงไม่ได้ร่วมด้วย แต่ขอมีส่วนในกุศล ด้วยการอนุโมทนาค่ะ (ง่ายดีไหมคะ) ในการกล่าวสุนทรพจน์ครั้งนี้ มีตัวแทนจากประเทศภูฐาน และศรีลังกาซึ่งมีคณะญาติโยมจำนวนมากประมาณ ๑๕๐ คนมาร่วมพิธีด้วย

เสร็จพิธีต่างก็พากันเดินไปที่เจดีย์เพื่อสนทนาธรรม ที่บริเวณใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ เดินออกมาจากสมาคมเห็นเด็ก ๆ นั่งเป็นแถวยาวริมถนน มีใบตองปูตามพื้นข้างหน้าบ้าง มีจานวางบ้าง เพื่อรอรับอาหารที่สมาคมนำมาเลี้ยงเด็ก รู้สึกว่าเด็กอยู่ในระเบียบดีกว่าตอนมาขอพวกเรา คิดว่าถ้าจะให้ท่านควรเป็นแบบนี้ คือให้เงินทางสมาคมทำอาหารมาแจกเด็กให้เห็นๆ อย่างนี้ แต่ก็ เป็นแต่เพียงความคิด ไม่ได้บริจาคอีกเช่นเคย

ตอนเย็นบริเวณพระเจดีย์มีผู้คนมากมายเดินกันขวักไขว่ ไม่เงียบสงบเหมือนเมื่อเช้า เห็นพรรคพวกบางคนซื้อดอกไม้ใส่จานพลาสติกไปบูชาพระเจดีย์ เมื่อเห็นเราก็นำดอกไม้ให้ด้วย ซึ่งต้องขออนุญาตซื้อเอง เพราะวันๆ ได้แต่อนุโมทนาในกุศลจิตของคนอื่น ไม่ค่อยได้ทำกุศลเองเลย

เมื่อบูชาด้วยดอกไม้แล้ว เห็นคุณอรุณพเตรียมปูผ้าสำหรับนั่งสนทนาธรรม และเปิดเทปคำบรรยายของท่านอาจารย์ด้วย เราเลยไปยืนชื่นชมความงามของพระเจดีย์ในมุมต่างๆ พร้อมกับฟังธรรมไปด้วย รู้สึกได้ธรรมรสดีมาก แต่ตอนนั้นก็ลืมไปแล้วว่าท่านอาจารย์บรรยายเรื่องอะไร อากาศเย็นลงอย่างรวดเร็ว พร้อมกับฟ้าที่เริ่มมืด ในที่สุดก็ไม่มีการสนทนาธรรม (อาจเป็นเพราะอากาศหนาวเย็น ไม่เหมาะที่จะนั่งกลางแจ้ง และพื้นหินนั้นก็เย็นมากเช่นกัน ได้ยินมาว่า คุณลุงนิภัทรหนาวจนสั่น ในการสนทนาธรรมเมื่อเย็นวันก่อน) มีแต่เวียนเทียนประทักษิณพระเจดีย์แทน โดยพระภิกษุศรีลังกาจากสมาคมมหาโพธิ์ ๕ รูป เป็นผู้นำสวดธรรมจักรกับปวัตตสูตร ด้วยเสียงที่ไพเราะ ใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ หลังจากนั้นก็เริ่มเวียนเทียน เราก็ยังงงอยู่ว่า จะเอาเทียนที่ไหน ปรากฏว่ามีนางฟ้าผู้ใจดี (ได้ทราบว่าเป็นนางฟ้า คือ คุณแก้วตา ผู้งามทั้งกาย และใจ) จัดเตรียมเชิงเทียนพร้อมครอบแก้วอย่างสวยงามจากกรุงเทพฯ แจก และมีมือของนางฟ้าหลายคนจุดเทียนและส่งต่อให้พวกเราทุกคน เมื่อเริ่มต้นเวียนเทียนโดยมีพระภิกษุศรีลังกาเดินนำ มีท่านอาจารย์เดินตามเป็นคนแรก พร้อมกับเสียงสวดสรรเสริญพระรัตนตรัย มีเสียง “สาธุการ สาธุการ” จากชาวศรีลังกา ที่มาร่วมพิธีที่สมาคมมหาโพธิ์แสดงความชื่นชมยินดีในกุศลนี้

เมื่อเวียนประทักษิณครบ ๓ รอบ แล้วก็นำเทียนไปวางที่ชั้นบนสุดของบริเวณเจดีย์ แสงเทียนนับร้อยที่นำมาวางไว้ด้วยกัน สวยงามมากจริงๆ เมื่อมองไปทางเจดีย์ที่สว่างด้วยแสงไฟ เป็นภาพที่ประทับใจมาก ดีใจเหลือเกินที่ครั้งหนึ่งในสังสารวัฏได้มากราบนมัสการต้นพระศรีมหาโพธิ์ สถานที่ตรัสรู้ ได้ทราบมาว่า พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ทั้งในอดีตและอนาคตจะประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา และปรินิพพานในที่เดียวกันในโลกนี้ (ถ้าเขียนผิดบอกด้วยค่ะ)

คืนนี้เป็นคืนสุดท้ายในเมืองคยา เมืองเล็กๆเมืองหนึ่งในรัฐพิหาร ซึ่งเป็นรัฐที่ยากจนที่สุดของอินเดีย แม้ว่าจะเป็นเมืองสกปรก มีขยะ มีขอทาน มีกบระเบิดเกือบทุกแห่ง แต่พระศรีมหาโพธิ์ และเจดีย์พุทธคยานั้นสวยเด่นเหมือนดอกบัวเกิดจากตม และสง่างามดุจประสาธน์ในสลัม ความประทับใจ ความปีติซาบซึ้งในพระพุทธคุณก็มีมากจนมองข้ามสิ่งไม่ดีต่างๆ เหล่านี้ โดยเห็นเป็นเรื่องธรรมดา เมื่อมีอกุศลกรรม ก็ต้องมีอกุศลวิบากให้ได้รับผล ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย เห็นขยะบ้าง ได้กลิ่นเหม็นบ้าง ซึ่งก็เป็นสภาพธรรมอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย เมื่อมีเหตุปัจจัยที่เหมาะสม ถึงอยู่กรุงเทพ ก็ยังเห็นขยะ ได้กลิ่นเหม็นเหมือนกัน

ดังนั้น เมื่อกราบพระที่หมอนก่อนนอนในคืนนี้ เลยอธิษฐานว่า ขอให้มีโอกาสมากราบนมัสการต้นพระศรีมหาโพธิ์ สถานที่ตรัสรู้ ณ พุทธคยาแห่งนี้ อีกหลายๆครั้งเท่าที่จะทำได้

สู่สุวรรณภูมิ

.....และวันสุดท้ายที่จะอยู่ในคยาก็มาถึง วันนี้วันที่ ๒ ก.พ. ๕๑ ต้องตื่นแต่เช้า เช่นเดิม แม้เครื่องบินจะออกเวลา ๐๙.๓๐ น. และสนามบินก็อยู่ใกล้นิดเดียว จึงต้องเตรียมเก็บกระเป๋าตั้งแต่เมื่อคืนให้เรียบร้อย เตรียมแต่เสื้อผ้าเครื่องกันหนาวไว้ใส่ในตอนเช้าเท่านั้น เมื่อตื่นขึ้นมา อากาศหนาวเย็นกว่าวันก่อนๆ แต่ไม่มีหมอกหนา

มองไปที่ประตูโรงแรมที่ปิดไว้ เห็นเด็กมาขอทานยื่นเบียดเสียดกันที่หน้าประตู ส่งเสียงแข็งแะ มีหลายท่านในคณะวิ่งเข้าวิ่งออก เอาของไปแจก แจกจนวินาทีสุดท้ายจริงๆ บางท่านก็เอาน้ำขวดที่ทางทัวร์แจกให้ดื่มไปแจกเด็กๆ เห็นเด็กๆ ผิวคล้ำ ผอมดำ ยืนเบียดเสียดกันอย่างนั้น ออดคิดถึงเมื่อตอนไปให้อาหารปลาหน้าวัดไม่ได้ ดูไม่แตกต่างกันเลย เด็กเหล่านี้จะซาบซึ้งในพระพุทธานุภาพบ้างไหมว่า ที่เขาได้รับของแจกอย่างนี้ เป็นเพราะมีพุทธคยา เพชรน้ำงามที่สุดของโลกตั้งอยู่ที่นี่ ทำให้ชาวพุทธทั่วโลกเดินทางไปกราบนมัสการ

เมื่อถึงสนามบิน ผ่านขั้นตอนการตรวจที่เข้มงวด ไม่เป็นระเบียบขั้นตอน เสียเวลานานมาก แต่ในที่สุด....ก็ได้นั่งแอร์อินเดียกลับบ้านเหมือนขามา นึกย้อนกลับไปถึงเหตุการณ์ต่างๆเมื่อ ๓ วันก่อน รู้สึกว่ากุศลที่ได้เจริญมากที่สุด คือ อนุโมทนามัย บุญสำเร็จด้วยการอนุโมทนา พลอยยินดีในกุศลของบุคคลอื่น ท่านทั้งหลายขยันเจริญกุศลกันจริงๆ พบหน้าบางท่านอยากจะพูดคำว่า “อนุโมทนา” แทนคำว่า “สวัสดี” เสียเลยให้รู้แล้วรู้รอดไปจริงๆ

มาราวนี้ ได้เดินดูอะไรๆ ในบริเวณพระเจดีย์ทั่วไปหมด อาจเป็นกำหนดการหลวมๆมีเวลาเหลือ ไม่อย่างนั้น จากตรงนั้นก็พากันขึ้นรถไปที่อื่นต่อ ไม่ได้เห็นอะไรมากนัก แม้อย่างนั้นก็ยังไม่เห็นเมืองคยาอยู่ดี หรือจะเป็นตรงตลาดที่รถจอดให้สุขา เมื่อตอนเดินทางไปกรุงราชคฤห์ การได้เห็นบรรยากาศผู้คนที่ยากจนอย่างใกล้ชิดนั้น ทำให้ซาบซึ้งในพระปัญญาคุณ พระบริสุทธิ์คุณ พระมหากรุณาคุณของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้ามากขึ้น

เมื่อได้อ่านประวัติพุทธสาวกหลายท่าน เช่นท่านบัณฑิตสามเณรลูกศิษย์ของท่านพระสารีบุตร ท่านมีอายุเพียง ๗ ขวบ เดินตามท่านพระสารีบุตรไปบิณฑบาตเห็นคนไข่น้ำเข้านา และช่างครดัดลูกศร ท่านคิดว่า คนมีจิตควรฝึกจิต จึงขอกลับไปปฏิบัติสมณธรรม และท่านอยากฉันปลาตะเพียน แต่ท่านพระสารีบุตรไม่ทราบว่าทำได้หรือไม่ สามเณรกล่าววาทะเด็ดที่คนใกล้ชิดนำมาใช้บ่อยๆว่า “ถ้าไม่ได้ด้วยบุญของท่านอาจารย์ ก็จักได้ด้วยบุญของกระผม” เมื่อท่านกลับมาปฏิบัติสมณธรรม มี

ผู้ช่วยเหลือท่านมากมายตั้งแต่ พระผู้มีพระภาค ท้าวสักกะ เทวดาผู้รักษาประตู ผู้รักษาพระอาทิตย์ และในที่สุดท่านก็บรรลุอรหัต (เรื่องนี้สนุกมาก ควรอ่านเอง จะได้ตรวจสอบว่าเรื่องที่เล่านี้ถูกต้องหรือไม่ด้วย)

ในอดีตชาติในสมัยพระผู้มีพระภาคทรงพระนามว่า กัสปะ ท่านเกิดเป็นคนยากจนอย่างยิ่ง จนมีชื่อว่า มหาทุตตะ เมื่อพระผู้มีพระภาคพร้อมกันพระภิกษุ ๕๐๐ รูป จะเสด็จมาฉันภัตตาหารในเมืองที่ท่านอยู่ ท่านผู้หนึ่งต้องการบุญทั้ง ๒ ส่วน คือ ทั้งบริวารสมบัติและทรัพย์สมบัติ ได้ชักชวนให้มหาทุตตะถวายภัตตาหารแก่ภิกษุสักหนึ่งรูป ท่านก็บอกว่า ท่านเป็นคนยากจน เป็นอยู่ด้วยการรับจ้างทำงานหาเลี้ยงชีพไปวันๆ จะเอาอะไรไปถวายได้ ผู้ชักชวนเป็นคนฉลาด บอกกับท่านว่า ที่เกิดมายากจนเช่นนี้ เพราะไม่เคยทำบุญไว้ เมื่อท่านได้ยินดังนั้น ก็เห็นจริงด้วย จึงตกลงถวายภัตตาหารแก่ภิกษุสงฆ์ ๑ รูป แต่ผู้ชักชวนเห็นว่าจำนวนน้อยก็เลยไม่ได้ลงบัญชีชื่อท่านไว้ เมื่อท่านกลับไปบอกภรรยา ภรรยาของท่านก็รำเริงยินดีออกไปรับจ้างด้วยความสุข ทำการผัดกระด้างข้าวรากับรำ ตัวท่านก็ออกไปรับจ้างเหมือนกัน เมื่อได้ข้าวมา เก็บผักมาแล้ว ยังไม่มีอาหารอื่น จึงไปรับจ้างร้อยปลาตะเพียนด้วยความสุข ทำงานไป ร้องเพลงไป เมื่อปลาตะเพียนหมด ผู้ว่าจ้างของท่านก็ให้ปลาตะเพียน ๔ ตัวที่ฝังไว้ในโคลนเป็นรางวัล เมื่อปรุงอาหารเรียบร้อยแล้วโดยฝีมือของท้าวสักกะ มหาทุตตะก็ไปขอภิกษุจากผู้ชักชวนท่าน ปรากฏว่าไม่มี เพราะไม่ได้ลงบัญชีไว้

ท่านเสียใจมาก มีความรู้สึกเหมือนถูกทำร้ายที่หัวใจ จึงมีผู้แนะนำท่านให้ไปกราบที่พระคันธกุฎี ขอให้พระผู้มีพระภาคทรงมอบบาตรให้ท่านเพื่อไปฉันภัตตาหารที่บ้าน ในขณะที่นั้นมีพระเจ้าแผ่นดิน มหาเศรษฐีผู้ตระกูลต่างๆ รวมอยู่ด้วย แต่พระผู้มีพระภาคทรงเห็นมหาทุตตะในข่ายพระญาณ ก็ทรงมอบบาตรให้มหาทุตตะ จะเห็นพระปัญญาคูณ พระบริสุทธิคุณ ผู้ทรงหมดจดจากกิเลส และพระมหากรุณาคุณอย่างยิ่งของพระผู้มีพระภาค เพราะขนาดเราๆ เป็นคนธรรมดา ไม่ใช่โอรสกษัตริย์ ไม่ใช่พระธรรมราชาอย่างพระองค์ ก็ยังรังเกียจแม้อาหารที่วางขายข้างทาง อย่างว่าแต่ต้องไปรับประทานที่บ้านของคนจัณฑาลเลย ทำให้มั่นคงในการทำกุศลมากขึ้นว่า กุศล

เท่านั้นที่จะช่วยทุกอย่าง แม้จะพลาดพลั้งตกต่ำเกิดเป็นคนจันทรทาลถ้าทำกุศลไว้ก็มีผู้ช่วยเหลือ

เมื่อมองเด็กขอทานใกล้ๆ สังเกตดูว่ามีคิ้วและตาสวยมาก เหมือนเผ่าพันธุ์ของชาวภารตะทั่วไป คือ มีคิ้วเข้มได้รูปเรียวยาว มีตาดำใหญ่ ขนตาวางอน แต่เมื่อสิ่งสวยงามมาอยู่กับเด็กที่ไม่ได้ทำความสะอาด ขี้มูก ขี้ตาเกรอะกรัง ขนตานั้นแทนที่จะยาวางอน กลับสานกัน ดูระเกะระกะด้วยขี้ตาและฝุ่น ผมเผ้าก็สกปรกเป็นสังกะตัง มีผิวเหมือนตอไม้ถูกไฟไหม้ ทำให้คิดถึงคำว่า “ราวกับปีศาจคลุกฝุ่น” ในเรื่องของท่านโลศกตีสสเถระ ที่ท่านเป็นภิกษุผู้มีลาภน้อย ไม่เคยได้ฉันอาหารอิ่มสักมื้อเดียว เพราะเคยทำลายลาภของพระภิกษุ อาคันตุกะ ซึ่งเป็นพระอรหันต์ โดยเผาทำลายอาหารบิณฑบาต ที่โยมอุปัฏฐากฝากมาถวาย เนื่องจากท่านมีความตระหนี่ในตระกูลอุปัฏฐาก ไม่อยากให้ไปเลื่อมใสภิกษุรูปอื่น หลังจากชาตินั้นท่านก็ตกนรกเป็นเวลานาน เมื่อมาเกิดในชาติสุดท้าย ได้เกิดเป็นลูกจันทรทาล มีรูปร่างเหมือนปีศาจคลุกฝุ่น มีความอดอยากหิวโหยมาก ในวันที่ท่านปรินิพพานนั้น ท่านได้ฉันอาหารจนเต็มท้องเป็นครั้งแรก เพราะท่านพระสารีบุตรอุ้มบาตรไว้ให้ มิฉะนั้น อาหารในบาตรนั้นจะหายไป ท่านได้รับอกุศลวิบากอย่างหนักเพราะทำกรรมหนัก เนื่องจากความ

วิชาหวงแห่น แต่ท่านก็บรรลुเป็นพระอรหันต์ เพราะท่านได้สะสมกุศลที่ประกอบด้วยปัญญาในอดีตชาติไว้จนเต็มเปี่ยมเช่นกัน

อีกเรื่องหนึ่ง คือ เรื่องพราหมณ์ชื่อเอกสาฎก ที่ท่านและภรรยามีผ้าห่มเพียงผืนเดียว เมื่อไปฟังธรรมจะไปพร้อมกันไม่ได้ ภรรยาของท่านจึงไปเวลากลางวัน ส่วนตัวท่านไปเวลากลางคืน เมื่อท่านฟังธรรมเข้าใจ อยากจะถวายเป็นผ้าห่มที่มีเพียงผืนเดียวเป็นการบูชาธรรม ท่านก็ให้ไม่ได้ ซึ่งก็น่าเห็นใจมาก เพราะอากาศเวลากลางคืนก็คงจะหนาวเย็นอย่างที่เรารู้เห็น เมื่อให้ไปแล้ว ภรรยาก็จะไม่มีห่ม ในที่สุดท่านก็ชนะความตระหนี่เมื่อเวลาผ่านไปถึงเที่ยงคืน ถวายผ้าห่มผืนนั้น ซึ่งเมื่อนึกภาพผ้าห่มที่มีเพียงผืนเดียว คงจะไม่มีเวลาซักให้สะอาด แต่ด้วยพระปัญญาคุณ พระบริสุทธิ์คุณ และพระมหากรุณาคุณ พระผู้มีพระภาคก็ทรงรับเพื่ออนุเคราะห์ท่าน

ถ้าเป็นเราคงจะบอกว่า เก็บไว้ใช้เองเถอะ มีเพียงผืนเดียวเท่านั้น เห็นหรือยังว่า ธรรมของสัตว์บุรุษ (ท่านผู้หลุดพ้นแล้ว) และอสัตบุรุษ (เช่นเรา) ห่างไกลกันราวกับฟ้าและดิน การที่จะซาบซึ้งในพระปัญญาคุณ พระบริสุทธิ์คุณ และพระมหากรุณาคุณนั้น ต้องเกิดจากการได้ศึกษาพระวินัย พระสูตร และพระอภิธรรม ถ้าไม่เคยรู้เรื่อง ก็จะไม่ออกว่า ทรงประกอบด้วยพระคุณทั้ง ๓ นั้นคืออย่างไร ดังนั้น ปริยัติจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องอ่าน ต้องฟัง ต้องศึกษา แม้จะยังไม่ถึงขั้นปรมัตถธรรม แต่เมื่อได้อ่านพุทธประวัติ ประวัติพระสาวกต่างๆ ทำให้เข้าใจชีวิตที่วนเวียนไปในสังสารวัฏฏ์ เกิดเป็นบุคคลต่างๆ มีทั้งความสุขและความทุกข์

ทุกคนเคยเป็นทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นคนจนคนรวย คนใหญ่โตอย่างไร ดังนั้นจึงไม่ควรดูหมิ่นเหยียดหยามคนที่ต่ำกว่า เพราะเราก็เคยเป็นอย่างนั้นเหมือนกัน และไม่ควรเกรงกลัวคนที่สูงกว่าจนเกินไป เพราะเราก็เคยเป็นอย่างนั้นเหมือนกัน ท่านสอนว่าเมื่อเห็นกันอยู่ ก็ควรเมตตาเอ็นดูกันว่า เป็นเพื่อนร่วมเดินทางในสังสารวัฏฏ์ มีความเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทุกคน

ในการไปพุทธคยารั้งนี้ มีความรู้สึกว่ชาดอะไรบางอย่างไป คือไม่ได้ร่วม ฟังสนทนาธรรมกับท่านอาจารย์ เพราะเดินทางไปที่ไหนก็ตามกับท่าน จะมีการ สนทนาธรรมทุกครั้ง แต่เราเลือกไปกราบพระคันธกุฎี ที่กรุงราชคฤห์แทน จึงไม่ได้ ฟังเสียงไพเราะ อ่อนโยนด้วยเมตตาจิต การตอบปัญหาด้วยปฏิภาณที่เฉียบแหลม แสดงถึงความเข้าใจพระธรรมอย่างลึกซึ้งของท่าน ท่านอาจารย์เป็นบุคคลที่หาได้ยาก ในโลกปัจจุบัน ท่านเปรียบประดุจแสงเทียนที่ส่องทางในความมืด เราเห็นแต่แสง เทียน แม้รู้ว่านี่คือทาง แต่ยังเห็นไม่ชัด เพราะดวงตายังมืดมัวด้วยอวิชชา คงต้อง อบรมเจริญปัญญาขึ้นการฟังไปเรื่อยๆ จนกว่าจะพัฒนาไปเองตามเหตุปัจจัย

คิดย้อนไปได้ไม่กี่เรื่องก็ถึงสุวรรณภูมิแล้ว การเดินทางจากสุวรรณภูมิไปพุทธคยาช่างสะดวกสบายจริงๆ ในวันอาทิตย์ที่ ๓ ก.พ. ๕๑ หลังจากกลับพุทธคยาได้ ๑ วัน ท่านอาจารย์ได้เล่าถึงพิธีถวายผอบเจดีย์ให้ทุกคนได้ร่วมอนุโมทนา ท่านบอกว่า ผอบเจดีย์นี้ประมาณค่าไม่ได้ เพราะไม่ได้นำรัตนชาติต่างๆที่คนนำมาถวายไปตี ราคา แต่จำนวนเงินที่คนบริจาคนั้นมีจำนวนมาก ครั้งแรกคิดว่าจะถวายเป็นค่า ไฟฟ้า เพื่อเปิดส่องสว่างเจดีย์พุทธคยา เป็นเวลา ๓ เดือน แต่เมื่อทราบจาก พลตรี ดร. วีระ พลวัฒน์ว่า ห้องสมุดของสมาคมมหาโพธิ์ที่สารนาถ ซึ่งสร้างมาตั้งแต่สมัยของ ท่านธรรมปาละนั้น ที่อายุยาวนานนับ ๑๐๐ ปี บัดนี้เก่าทรุดโทรมมาก สมควรที่จะบูรณะ ซ่อมแซมให้คงอยู่ในสภาพเดิม ท่านอาจารย์จึงคิดว่า น่าจะทำการที่เป็นประโยชน์ มากกว่า จึงบริจาคค่าไฟฟ้าเพียง ๓ คื่น แล้วนำเงินที่เหลือมาซ่อมแซมห้องสมุด

แทน ซึ่งเมื่อซ่อมแซมเสร็จ ก็หวังว่าจะมีการถวายให้สมาคมมหาโพธิ์ที่สารนาถ เหมือนในครั้งนี้ และขอโอกาสที่จะได้ร่วมมหากุศลที่ยิ่งใหญ่นี้เช่นเคยค่ะ

ขอบคุณอาจารย์ฉัตรชัย กิติพรชัย ที่มีศรัทธาเผยแพร่พระธรรมตาม พระไตรปิฎกให้คงอยู่นานเท่านาน ท่านได้บริจาคบ้านของท่านที่จังหวัดเชียงใหม่เป็น “บ้านธัมมะ” และ จัดทำเว็บไซต์ Dhammahome.com ขอบคุณทีมงานทุกท่านที่มี ศรัทธา สละทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังความคิด ช่วยกันทำให้เว็บไซต์นี้ให้น่าสนใจอย่างยิ่ง ขอขอบคุณคุณวิระยุทธ สันตยานนท์ ที่เมตตาช่วยจัดรูปแบบ พร้อมเพิ่มเติมสีสันด้วยรูปภาพที่เหมาะสมเจาะ ทำให้น่าอ่านขึ้นกว่าเดิมหลายร้อยเท่า

ขอบคุณผู้อ่าน และท่านที่เขียนมาให้กำลังใจ ท่านคงไม่ทราบหรือกว่า ดิฉัน ต้องการกำลังใจอย่างมาก (ภาษาชาวบ้าน เรียกว่า “บ้ายอ”) เพราะดิฉันเรียนทางสถิติ และทำงานเลี้ยงชีพด้วยการสอนคณิตศาสตร์ และสถิติ ไม่มีความสนใจ ในเรื่องการ ขีดเขียนแต่อย่างใดมาก่อนเลยแม้แต่เป็นคนชอบอ่าน โดยเฉพาะนิยาย นิทาน ธรรม เรื่องชาดกต่างๆ เมื่อท่านอาจารย์อนุญาตให้พิมพ์หนังสือเล่มแรกในชีวิต คือ “มี ชีวิตอยู่ด้วยปัญญา” ในนามของมูลนิธินั้น คิดว่าคงเป็นเหตุบังเอิญที่เกิดเขียนได้ดี พอสมควร รวากับมีมือที่มองไม่เห็นมาช่วยเขียน เมื่อเขียนเรื่องต่อไป จึงไม่มั่นใจว่า ยังมีมือที่มองไม่เห็นมาช่วยอยู่หรือไม่ เกรงว่าจะทำให้รบกวนกระดานสนทนา เมื่อทราบว่า มีผู้ได้รับประโยชน์จากการเขียนบ้าง จึงมีกำลังใจเขียนต่อไป ขอขอบคุณจริงๆค่ะ